

"De HBO-Jurist binnen Stibbe"

Amsterdam, 17 augustus 2009

Auteur:	M.G.T. Boer
Studentnummer:	9962751
Stagebedrijf:	Stibbe advocaten- en notarissenkantoor
Opleiding:	HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Afstudeermentor:	Mw. mr. L. Driest-Schellaars
Afstudeerdocent:	Mr. A. van Dooren

"De HBO-Jurist binnen Stibbe"

Amsterdam, 17 augustus 2009

Auteur:	M.G.T. Boer
Studentnummer:	9962751
Stagebedrijf:	Stibbe advocaten- en notarissenkantoor te Amsterdam
Classificatie:	Intern
Opleiding:	HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Locatie opleiding:	Tilburg
Afstudeerperiode:	februari 2009 – juni 2009
Afstudeermentor:	Mw. mr. L. Driest-Schellaars
Afstudeerdocent:	Mr. A. van Dooren

Voorwoord

Dit rapport is het resultaat van mijn onderzoek bij Stibbe de afgelopen maanden. In opdracht van Stibbe en ten behoeve van mijn afstuderen aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg, heb ik onderzoek verricht naar de mogelijkheden voor (afgestudeerde) HBO-Juristen binnen Stibbe. Deze stage heeft mij een goede indruk gegeven van de advocatuur, het notariaat en Stibbe.

Het unieke aan dit onderzoek is dat ik, de auteur van dit rapport, zelf werkzaam ben geweest binnen Stibbe. De werkzaamheden die ik heb verricht, hebben mij inzicht gegeven in hetgeen verwacht wordt van een jurist bij Stibbe.

Graag wil ik Stibbe bedanken voor de mogelijkheid om mijn afstudeeropdracht binnen haar organisatie uit te voeren. Daarbij gaat mijn waardering uit naar iedereen die mij gedurende de afstudeerperiode heeft begeleid en bereid was tijd voor mij vrij te maken in het kader van dit onderzoek. In het bijzonder wil ik mijn afstudeermentor Liesbeth Driest-Schellaars, mijn afstudeerdocent Ad van Dooren, mijn afdelingshoofd Marc Schoolmeesters, mijn kamergenoot Matthew Mangal en de afdeling Corporate Facilities, bedanken voor hun begeleiding, vertrouwen en advies.

Ik heb een ontzettend leerzame en gezellige periode achter de rug bij Stibbe en zal met veel plezier terugkijken op deze afstudeerperiode!

Maurits Boer

Inhoudsopgave

Samenvatting

Begrippenlijst

Hoofdstuk 1. Inleiding	8
Hoofdstuk 2. Stibbe.....	9
2.1 Organisatiestructuur.....	9
2.1.1 Praktijkgroepen / Corporate Clusters	9
2.1.2 Stafafdelingen	10
2.2 Juridische werkzaamheden.....	10
2.2.1 Primaire werkzaamheden	10
2.2.2 Secundaire werkzaamheden	12
2.3 Juridische functies	12
2.3.1 Juridisch assistent	13
2.3.2 Student-stagiair	13
2.3.3 Faillissementsmedewerker	13
2.3.4 Juridisch secretaresse	14
2.3.5 Professional Support Lawyer	14
2.3.6 Paralegal	14
2.3.7 Klerkmedewerker.....	14
2.3.8 Rolmedewerker	15
2.4 Kantoorcultuur.....	15
2.4.1 De kantoorcultuur van Stibbe	15
2.4.2 Andere bronnen over de kantoorcultuur van Stibbe	16
Hoofdstuk 3. Het profiel van een HBO-Jurist	17
3.1 De "HBO-Jurist"	17
3.2 Korte schets van de opleiding HBO-Rechten	17
3.3 Competenties van een HBO-Jurist.....	18
3.3.1 Kennis	19
3.3.2 Vaardigheden	20
3.3.3 Praktijkervaring.....	21
3.4 Verschillen tussen HBO-Rechten en WO-Rechten.....	21
3.5 Salarisering.....	23
3.6 HBO-Jurist en de arbeidsmarkt	23
3.7 Mogelijkheden voor een HBO-Jurist.....	24
3.7.1 Geschikte (juridische) werkzaamheden	24
3.7.2 Geschikte (juridische) functies	25
Hoofdstuk 4. Ervaringen van andere kantoren met HBO-Juristen.....	26
4.1 Verantwoording keuze kantoren en bevindingen.....	26
4.2 Allen & Overy	26
4.2.1 Bevindingen uit het A&O onderzoek	27
4.2.2 Interview met een recruiter van A&O	28
4.3 De Brauw Blackstone Westbroek.....	28
4.4 Loyens & Loeff	29

4.5 NautaDutilh	30
4.5.1 Bevindingen uit het N&D onderzoek	30
4.5.2 Interview met een recruiter van NautaDutilh	30
4.6 Banning Advocaten	31
4.7 Ernst & Young	32
Hoofdstuk 5. Resultaten van eigen bevindingen.....	33
5.1 'Bestaande' juridische functies	33
5.1.1 Juridisch assistent	33
5.1.2 Student-stagiair	34
5.1.3 Faillissementsmedewerker	34
5.1.4 Juridisch secretaresse	35
5.1.5 Professional Support Lawyer	36
5.1.6 Paralegal	38
5.1.7 Klerkmedewerker.....	39
5.1.8 Rolmedewerker	40
5.2 'Nieuwe' juridische functie(s)	41
5.2.1 Primaire proces	41
5.2.2 Secundaire proces.....	45
5.3 De Kantoorcultuur met betrekking tot de HBO-Jurist.....	46
5.4 De Pilot	47
Conclusies	48
Aanbevelingen	50
Evaluatie	51
Bronnenlijst	
Bijlagen	
Bijlage 1:	Overzicht werkzaamheden binnen Stibbe
Bijlage 2:	Competentie- en functieprofiel van de functie Juridische assistent
Bijlage 3:	Het functieprofiel van de functie Faillissementsmedewerker
Bijlage 4:	Competentie- en functieprofiel van de functie Juridische secretaresse
Bijlage 5:	Competentie- en functieprofiel van de functie Professional Support Lawyer
Bijlage 6:	Competentie- en functieprofiel van de functie Paralegal
Bijlage 7:	Competentie- en functieprofiel van de functie Klerkmedewerker
Bijlage 8:	Competentieprofiel van de functie rolmedewerker
Bijlage 9:	De hogescholen met de opleiding HBO-Rechten
Bijlage 10:	De universiteiten met de opleiding WO-Rechten
Bijlage 11:	Competenties van de opleiding HBO-Rechten
Bijlage 12:	Bronnen salarisindicatie HBO-Jurist en WO-Jurist
Bijlage 13:	Kengetallen inschrijvingen en afgestudeerden
Bijlage 14:	Overzicht benaderde personen van andere kantoren
Bijlage 15:	Overzicht nieuwe functies in een deel van het juridische proces van Stibbe
Bijlage 16:	Plan van aanpak pilot en implementatie nieuwe functies

Samenvatting

Met de komst van de HBO-Jurist, in de zomer van 2006, is een nieuw soort jurist verschenen op de arbeidsmarkt. Bij Stibbe was nog weinig bekend over de HBO-Jurist en mogelijke inzetbaarheid binnen haar organisatie. In dit onderzoek wordt meer inzicht gegeven in de kwaliteiten van een HBO-Jurist. Daarnaast biedt het onderzoek een helder overzicht van welke werkzaamheden er binnen Stibbe zijn en welke daarvan door een HBO-Jurist kunnen worden uitgevoerd. Ten slotte geeft het onderzoek antwoord op de centrale vraag; *Welke, bestaande en nieuw op te stellen, functies binnen Stibbe komen in aanmerking voor een HBO-Jurist?*

Stibbe kent primaire en secundaire juridische werkzaamheden. Een deel van de primaire werkzaamheden zijn verbonden aan de beroepsgroepen advocaat of notaris. Ook zijn er juridische werkzaamheden die niet strikt door een advocaat of notaris verricht dienen te worden en die zijn te categoriseren in standaardmatige en/of uitzoek werkzaamheden. Tot de primaire werkzaamheden behoren verder de niet-juridische werkzaamheden (secretariële en ondersteunende werkzaamheden), die nauw verbonden zijn met de juridische werkzaamheden. Binnen de secundaire werkzaamheden vallen ook allerlei uitzoek activiteiten.

De HBO-Jurist beschikt, middels de opleiding HBO-Rechten, over een brede juridische kennis, allerlei (niet-)juridische vaardigheden en een praktische houding. De opleiding HBO-Rechten beoogt een jurist te creëren die niet zozeer vanuit een academische benadering naar het recht kijkt maar tracht tot een praktische oplossing te komen. De werkzaamheden die een HBO-Jurist naar behoren kan verrichten, binnen een advocaten/ notarissenkantoor, zijn de ondersteunende, standaardmatige en uitzoek werkzaamheden.

Uit de ervaringen van andere kantoren komt naar voren dat er nog maar weinig bekend is over de HBO-Jurist en zijn mogelijkheden voor de advocatuur of het notariaat. Slechts een enkel advocatenkantoor heeft een functie beschikbaar voor een HBO-Jurist. In een andere beroepsgroep, de belastingadviespraktijk, is de waarde van een hbo-opgeleide erkend en is hij een belangrijk onderdeel in het bedrijfsproces geworden.

Voor de bestaande functies binnen Stibbe geldt dat er twee functies zijn die een HBO-Jurist kan invullen en tot een duidelijke meerwaarde zal leiden. Het gaat om de functies; faillissementsmedewerker en paralegal. Ook zou het voor de organisatie van Stibbe een aanvulling zijn om drie nieuwe functies te creëren. Het betreft een nieuwe functie binnen de praktijkgroep Corporate en een functie binnen een stafafdeling, die beide als doel hebben ondersteuning te bieden bij een aantal primaire werkzaamheden. Verder is er ruimte voor een nieuwe functie die de juristen ondersteunt bij de secundaire werkzaamheden.

Alvorens een HBO-Jurist de bestaande en nieuwe functies kan invullen dient een pilot gestart te worden. Deze pilot is van groot belang om de huidige bekendheid van de HBO-Jurist onder de juristen van Stibbe te vergroten. En inzichtelijk te maken welke toegevoegde waarde deze jurist kan hebben voor Stibbe. De huidige kantoorcultuur speelt hierbij een essentiële rol. Kortom: een pilot is noodzakelijk om de HBO-Jurist een reële kans te bieden geaccepteerd te worden door de juristen van Stibbe en hen een waardevolle rol te laten vervullen voor de organisatie van Stibbe.

Begrippenlijst

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een aantal begrippen die hieronder kort zijn toegelicht.

Stibbe

Hieronder wordt verstaan Stibbe N.V., gevestigd in Amsterdam.

HBO-Jurist

Hieronder wordt verstaan een jurist die de studie rechten aan een hogeschool in Nederland heeft afgerond. Een HBO-Jurist beschikt over de titel “Bachelor of Law”. De HBO-Jurist zal in dit onderzoek als mannelijk worden aangeduid. Daar waar “hij” staat kan ook “zij” worden gelezen.*

WO-Jurist

Hieronder wordt verstaan een jurist die de studie Nederlands recht (of vanaf heden Rechtsgeleerdheid) aan een universiteit in Nederland heeft afgerond. De afgestudeerde heeft zowel de bachelor als de master behaald. Een WO-Jurist beschikt over de titel “Bachelor of Law” en “Master of Law” (ofwel over de universitaire graad “Meester in de rechten”). De WO-Jurist zal in dit onderzoek als mannelijk worden aangeduid.*

HBO-Rechten

Hieronder wordt verstaan een juridische opleiding op hbo-niveau die door negen verschillende hbo-instellingen in Nederland wordt aangeboden. Zie voor een overzicht van de verschillende hbo-instellingen in Nederland bijlage 9.*

WO-Rechten

Hieronder wordt verstaan een wetenschappelijke opleiding Nederlands Recht (of vanaf heden Rechtsgeleerdheid) aan een universiteit in Nederland. Het betreft een combinatie van een universitaire bachelor en een universitaire master. Zie voor een overzicht van de verschillende universiteiten in Nederland bijlage 10.*

* Voor deze vier begrippen is HBO en WO in hoofdletters weergegeven om het onderscheid te benadrukken. In alle andere gevallen is gekozen voor hbo en wo in normale letters.

Hoofdstuk 1. Inleiding

Stibbe is een vooraanstaand internationaal advocaten- en notarissenkantoor gevestigd te Amsterdam, Brussel, Londen en New York. Stibbe biedt, met meer dan 300 juristen (waarvan ongeveer 175 in Amsterdam), hoogwaardig juridische dienstverlening aan haar cliënten. Dit onderzoek zal zich alleen richten op het kantoor in Amsterdam (hierna: Stibbe). De juridische functies worden tot op heden allemaal ingevuld door mensen met een academische achtergrond.

In 2002 ontstond de eerste juridische opleiding op hbo-niveau met als resultante een eerste lichting HBO-Juristen die medio juli 2006 op de arbeidsmarkt kwam.

Voor de arbeidsmarkt was dit een nieuwe groep en er ontstond dan ook de vraag hoe deze HBO-Juristen konden worden ingezet in het arbeidsproces.

Tot op heden is het voor veel advocatenkantoren nog onduidelijk of en zo ja hoe HBO-Juristen binnen hun organisatie ingezet kunnen worden. Het voornaamste probleem lijkt op het eerste gezicht de onzekerheden te zijn over de juridische kennis en vaardigheden van een HBO-Jurist. Verschillende advocatenkantoren zijn gaan onderzoeken of HBO-Juristen interessant zijn binnen hun organisatie. Ook Stibbe heeft besloten om dit voor haar organisatie te gaan onderzoeken.

Het doel van dit onderzoek is om antwoord te verschaffen op de vragen die betrekking hebben op de nieuwe soort (HBO-)jurist en om aan te geven of er functies (denkbaar) zijn binnen Stibbe waar een HBO-Jurist voor in aanmerking zou kunnen komen.

De vraagstelling die in dit onderzoek centraal staat is;

"Voor welke functies komen HBO-Juristen binnen Stibbe in aanmerking?"

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zal eerst een theoretisch kader worden geschetst in hoofdstuk 2, hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4. Achtereenvolgens zal nader in worden gegaan op de organisatie en de cultuur van Stibbe, een beeld worden geschetst van de kennis en kunde van een HBO-Jurist en - tot slot - de ervaringen van andere kantoren met HBO-Juristen. Vervolgens zullen de resultaten van eigen bevindingen in hoofdstuk 5 worden gepresenteerd. Het onderzoek wordt afgerond door te komen tot een aantal conclusies en aanbevelingen die antwoord geven op de centrale vraagstelling.

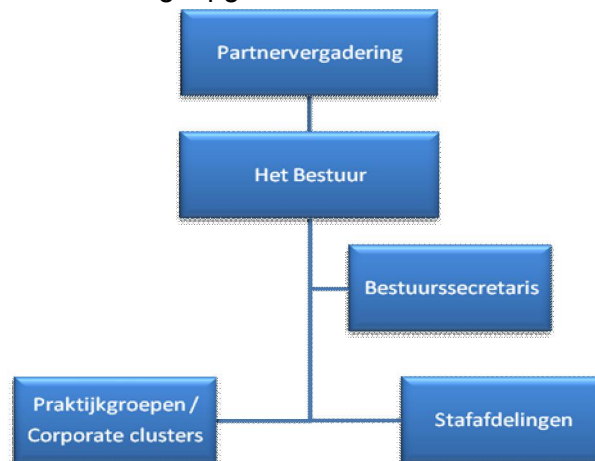
Hoofdstuk 2. Stibbe

Het is van belang om inzicht te geven in de algemene organisatie(structuur) van Stibbe. Vervolgens zullen in dit hoofdstuk de verschillende juridische functies binnen Stibbe worden uiteengezet. Verder wordt beschreven welke overige juridische werkzaamheden verricht worden binnen Stibbe. Tot slot zal getracht worden een beeld te geven van de huidige cultuur van Stibbe.

2.1 Organisatiestructuur

De structuur van Stibbe N.V. is als volgt opgebouwd;

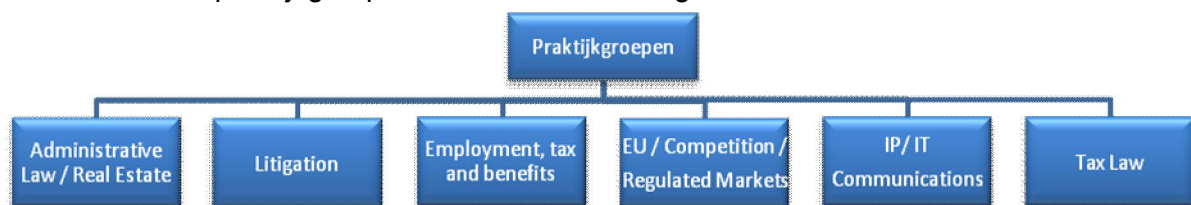

Figuur 1: Structuur kantoor Stibbe in Amsterdam

De aandeelhoudersvergadering van Stibbe N.V. wordt de partnervergadering genoemd. Alle partners zijn aandeelhouder van Stibbe N.V. en daarmee is de partnervergadering het hoogste orgaan van de organisatie. Dit orgaan bepaalt de strategie en het beleid van Stibbe. De dagelijkse leiding van Stibbe is in handen van het bestuur. Het bestuur is verantwoordelijk voor (de uitvoering van) het beleid van Stibbe en vertegenwoordigt Stibbe.

2.1.1 Praktijkgroepen / Corporate Clusters

Binnen Stibbe zijn verschillende praktijkgroepen en Corporate clusters te onderscheiden. Aan de (benamingen van de) verschillende praktijkgroepen is te zien dat Stibbe een aantal specifieke rechtsgebieden heeft waar het zich op focust. Stibbe heeft binnen haar organisatie zes verschillende praktijkgroepen. Dit laat zich als volgt zien;¹

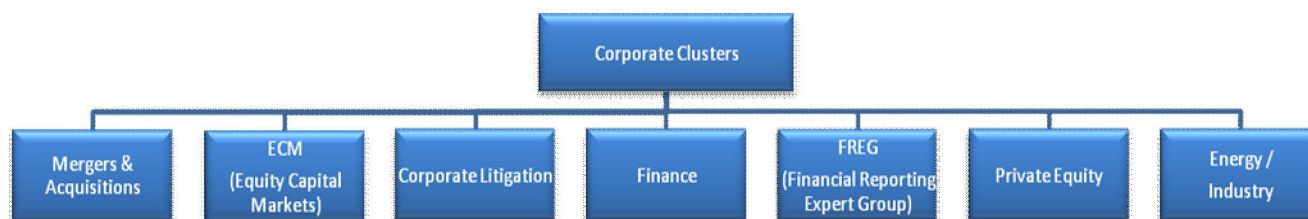

Figuur 2: Structuur praktijkgroepen

Voor het rechtsgebied 'Corporate' heeft Stibbe voor een andere opzet gekozen. Het rechtsgebied is te groot om als één praktijkgroep te functioneren en is om die reden opgesplitst in verschillende clusters. Verder geeft dit Stibbe een betere positie om cliënten van specifiek juridisch advies te kunnen voorzien.

¹ Stibbe, over Stibbe, praktijkgroepen, <<http://www.werkenbijstibbe.nl>>.

Stibbe kent zeven verschillende clusters;

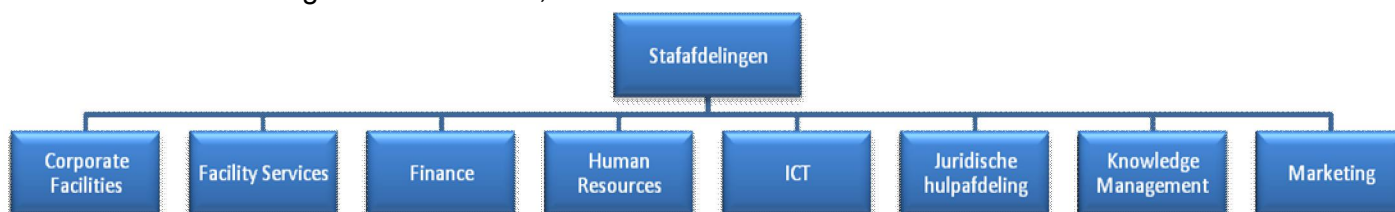
Figuur 3: Structuur corporate clusters

Buiten deze indeling over praktijkgroepen/clusters, die gebaseerd is op de verschillende rechtsgebieden en corresponderen met de fysieke indeling op kantoor, organiseren de advocaten en notarissen zich ook in interessegebieden. Binnen de interessegebieden werken de advocaten en notarissen van verschillende praktijkgroepen/clusters met elkaar samen met het oog op een bepaald marktsegment.²

2.1.2 Stafafdelingen

Stibbe heeft naast de praktijkgroepen en clusters acht ondersteunende afdelingen, zogeheten stafafdelingen. Slechts een drietal stafafdelingen voorzien de praktijkgroepen/clusters van 'juridische' ondersteuning. De overige stafafdelingen bieden ondersteuning op het gebied van ICT, finance, facilitair, marketing etc.

Voor dit onderzoek zijn de juridische functies binnen de stafafdelingen van Stibbe van belang. Het gaat hierbij om de volgende (staf)afdelingen; Corporate Facilities, Knowledge Management en de Juridische Hulpafdeling. Het schema hieronder geeft een totaaloverzicht van de stafafdelingen binnen Stibbe;

Figuur 4: Structuur stafafdelingen

2.2 Juridische werkzaamheden

Stibbe verleent juridische dienstverlening aan haar cliënten. Deze dienst kan bestaan uit het aanleveren van een advies, verzorgen van een notariële akte en/of het bijstaan in een juridische procedure. Al deze diensten brengen werkzaamheden met zich mee.

Naast deze 'primaire' werkzaamheden, verrichten de juristen binnen Stibbe ook allerlei zogeheten 'secundaire' werkzaamheden.

2.2.1 Primaire werkzaamheden

Alle werkzaamheden die betrekking hebben op de juridische dienstverlening zijn de zogeheten 'primaire' werkzaamheden binnen Stibbe. Niet al deze werkzaamheden zijn juridisch van aard. Zo bestaan primaire werkzaamheden uit juridische en niet-juridische werkzaamheden. De kern zal uiteraard liggen op de juridische werkzaamheden al zal altijd sprake zijn van een aantal niet-juridische werkzaamheden die noodzakelijk zijn om de juridische werkzaamheden te kunnen verrichten.

² Als voorbeeld kan de "Real Estate Transaction Group" worden genoemd, waarin advocaten en notarissen samenwerken die, allen vanuit hun eigen expertise, betrokken zijn bij vastgoedovernames.

Juridische werkzaamheden

Het proces start met een vraag van de cliënt. De advocaat of notaris maakt een juridische analyse waarin hij/zij de vraag van de cliënt in de juridische context bekijkt. Vervolgens dienen deelwerkzaamheden te worden verricht om tot het juridisch eindproduct (processtuk, juridisch advies of notariële akte) te komen.

Een aantal werkzaamheden zijn kenmerkend voor de beroepen; advocaat en notaris. De cliënt komt naar Stibbe voor werkzaamheden die een advocaat of notaris kan (en alleen mag) uitvoeren.

Gedacht moet worden aan; het in rechte bijstaan van een cliënt in een juridische procedure, het passeren van een notariële akte (bijvoorbeeld de oprichtingsakte van een BV/NV), het opstellen van een juridisch advies en het verzorgen van juridische begeleiding in een transactie.

Uit deze beroepsgerelateerde werkzaamheden vloeien een aantal zaken voort die alleen een advocaat/notaris bij Stibbe kan doen. Het betreft, het voeren van gesprekken met cliënten en eventuele belanghebbenden, het opstellen van een juridische analyse, het overzicht bewaren bij een complexe en uitgebreide juridische zaak en bovenal de verantwoordelijkheid dragen voor het eindproduct en het uitsturen van de werkzaamheden op zijn/haar naam. Voor de cliënt is de advocaat of notaris degene die het hele traject begeleid/leiding aan geeft en als contactpersoon voor de cliënt dient.

Deze werkzaamheden laten zich niet duidelijk categoriseren en behoren tot de beroepsgroepen (advocatuur / notariaat). Het zijn werkzaamheden die hoofdzakelijk alleen door een advocaat of notaris verricht kan worden.

Wel zijn er ook een aantal juridische werkzaamheden binnen Stibbe die zich wel laten categoriseren, namelijk de standaardmatige en uitzoek werkzaamheden.

Zo wordt onder standaardmatige werkzaamheden verstaan; het opstellen van juridische documenten met inachtneming van de kantoormodellen van Stibbe en wettelijk gestelde richtlijnen. Gedacht moet worden aan processtukken, notariële aktes, contracten, etc.

Onder uitzoek werkzaamheden wordt verstaan; aan de hand van een concrete juridische vraag op zoek gaan naar relevante juridische informatie met als doel het beantwoorden van de vraag. Hierbij dient benadrukt te worden dat het moet gaan om helder en duidelijk geformuleerde vragen.

Niet-juridische werkzaamheden

Binnen Stibbe worden verschillende niet-juridische werkzaamheden verricht. Veel van deze niet-juridische werkzaamheden zijn ter ondersteuning van de praktijkgroepen en clusters. Te denken valt aan; ICT, personeelszaken, faciliteiten, etc.

Verder worden er binnen de praktijkgroepen en clusters (en enkele stafafdelingen) niet-juridische werkzaamheden verricht, die nauw verband houden met de juridische werkzaamheden. Deze laatstgenoemde niet-juridische werkzaamheden vallen uiteen in secretariële en ondersteunende werkzaamheden.

Bij secretariële werkzaamheden gaat het om het bieden van secretariële ondersteuning aan advocaten, (kandidaat-) notarissen en de praktijkgroep als geheel. Gedacht moet worden aan volgende werkzaamheden; telefoonafhandeling, agendabeheer, correspondentie en verslaglegging, faciliteiten, etc.

De ondersteunende werkzaamheden zijn het voorbereiden en administratief afhandelen van allerlei werkzaamheden die noodzakelijk zijn om de juridische werkzaamheden binnen een praktijkgroep of cluster te verrichten, niet zijnde secretariële werkzaamheden. Voorbeelden van dit soort werkzaamheden zijn; rechercheren, administreren, afwikkelen dossiers, etc.

Ter toelichting op bovenstaande is in bijlage 1 een uitgebreid schema toegevoegd waarin per soort werkzaamheden een overzicht wordt gegeven van de verschillende werkzaamheden.

2.2.2 Secundaire werkzaamheden

Naast deze primaire werkzaamheden wordt van een advocaat of notaris verwacht dat hij/zij juridische artikelen schrijft of (co-)auteur van een juridisch boek is. Ook het verzorgen van en/of het deelnemen aan cursussen, symposia, lezingen en gastcolleges behoort niet tot de primaire werkzaamheden. Wel zijn de werkzaamheden nodig om de juridische kennis van de juristen up to date te houden. Ook zorgen deze werkzaamheden voor een grotere bekendheid van de advocaten/notarissen en Stibbe in de markt. Stibbe verwacht/vereist dat de juristen binnen Stibbe zich daarom met regelmaat bezig houden met secundaire werkzaamheden.

Een belangrijk aspect dat hierbij genoemd moet worden is dat de werkzaamheden in veel gevallen niet declarabel zijn, waardoor het voor de juristen nauwelijks in de reguliere werktijd kan plaatsvinden.

2.3 Juridische functies

Binnen een praktijkgroep of cluster worden verschillende juridische functies vervuld. Zo kan een praktijkgroep/cluster bestaan uit;

- Advocaten (partners, senior-medewerkers, medewerkers, junior-medewerkers)
- Notarissen (partners) / kandidaat-notarissen (senior-medewerkers, medewerkers en junior-medewerkers)
- Juridische assistenten
- Student-stagiairs
- Faillissementsmedewerkers

Voor de beroepen advocaat en (kandidaat-)notaris geldt dat deze niet uitgevoerd kunnen worden door een HBO-Jurist aangezien dit wettelijk niet is toegestaan.³

Verder zijn er juridische functies binnen de stafafdelingen, die juridische ondersteuning bieden aan de praktijkgroepen en clusters;⁴

- Professional support lawyers	<i>(Knowledge Management)</i>
- Paralegals	<i>(Corporate Facilities)</i>
- Klerkmedewerkers	<i>(Corporate Facilities)</i>
- Medewerker Rol	<i>(Juridische Hulpafdeling)</i>

Hierna zal ingegaan worden op de inhoud van de functie, welke werkzaamheden de functie verricht en welke functievereisten er aan de functie worden gesteld.

³ In artikel 2 lid 1 van de Advocatenwet en artikel 6 lid 2 van de Wet op het notarisambt is bepaald dat functies alleen uitgeoefend mogen worden door een persoon die in het bezit is van een wetenschappelijke Rechtenopleiding.

⁴ De functie Professional Support Lawyer valt onder de stafafdeling Knowledge Management en maar is bij Stibbe onderdeel van één praktijkgroep. Deze functie ondersteunt daarmee hoofdzakelijk één praktijkgroep.

2.3.1 Juridisch assistent

De Juridisch assistent (hierna: assistent) is een tijdelijke functie van vier maanden. Deze functie is gecreëerd voor derde- en vierdejaars wo-studenten die kennis willen maken met de advocatuur en/of het notariaat en met Stibbe. Voor Stibbe is deze functie van belang om al in vroeg stadium (tijdens de opleiding) in contact te komen met talentvolle WO-Juristen.

Het assistentschap is dan ook een belangrijke recruitment tool. Anders dan bij de student-stagiair gaat het om een parttime functie waar de student een aantal dagen in de week werkzaam is bij Stibbe.

Tot de kernactiviteiten van een assistent behoren voornamelijk de ondersteunende, standaardmatige en uitzoek werkzaamheden; zoals het verzamelen van juridische informatie (o.b.v. wetten, jurisprudentie en literatuur), het voorbereiden en opstellen van juridische documenten en het analyseren en beantwoorden van rechtsvragen. Voor een compleet overzicht van de werkzaamheden, zie bijlage 1. In deze functie maakt de student kennis met de werkzaamheden die een beginnend advocaat-stagiair verricht.

Voor de functie assistent is een competentieprofiel en functieprofiel aanwezig binnen Stibbe. Deze zijn als bijlage 2 aan dit rapport toegevoegd. Op basis van het functieprofiel kan vastgesteld worden dat het moet gaan om derde- en vierdejaars wo-studenten.

2.3.2 Student-stagiair

Voor derde- en vierdejaars wo-studenten geeft Stibbe ook de mogelijkheid om gedurende twee maanden fulltime mee te lopen in de praktijk als student-stagiair (hierna: stagiair). Op deze manier leert de stagiair de advocatuur of het notariaat kennen en krijgt het een beeld van Stibbe. Voor Stibbe is deze functie interessant omdat dit een beproeft recruitment tool is. Het doel van de functie komt nagenoeg overeen met de functie assistent.

De werkzaamheden van een stagiair zijn vergelijkbaar met die van een beginnende advocaat-stagiair of kandidaat-notaris. Te denken valt aan werkzaamheden als; het verzamelen van juridische informatie (wetten, jurisprudentie en literatuur), het voorbereiden en opstellen van juridische documenten en het analyseren en beantwoorden van rechtsvragen.⁵ Ook hiermee verschilt de functie stagiair niet of nauwelijks met een functie assistent, met dien verstande dat een assistent langer aan Stibbe verbonden is en het daardoor vaak mogelijk is intensiever bij een zaak betrokken te worden.

Voor de functie stagiair is geen competentieprofiel of functieprofiel opgesteld. Dit is ook niet nodig of wenselijk aangezien het gaat om een korte stage en niet om een dienstverband. Duidelijk is wel dat het moet gaan om WO-Juristen omdat de functie met name als recruitment tool voor Stibbe wordt ingezet om nieuwe advocaten of notarissen te werven.

2.3.3 Faillissementsmedewerker

Stibbe heeft twee faillissementsmedewerkers in dienst. De faillissementsmedewerkers vallen onder de praktijkgroep Litigation en ondersteunen de advocaten die als curator optreden bij faillissementen. Beide medewerkers zijn al lange tijd in dienst van Stibbe.

Het doel van de functie is het verzamelen en inventariseren van benodigde informatie voor een faillissement. Hierbij komen zaken kijken als het rechercheren en administreren van alle bijbehorende documenten.

⁵ Zie bijlage 1 voor meer informatie over de verschillende werkzaamheden.

Conform het functieprofiel, opgenomen in bijlage 3, dient een kandidaat minimaal HBO werk- en denkniveau te bezitten. Aangezien er lange tijd geen vacature is geweest voor deze functie is het functieprofiel nog een conceptversie en is onduidelijk of aanvullende eisen worden gesteld aan de functie.

2.3.4 Juridisch secretaresse

Onder de functie juridisch secretaresse (hierna: secretaresse) valt in dit onderzoek ook de functie praktijkgroep secretaresse. De kerntaak van een secretaresse is het bieden van secretariële ondersteuning aan advocaten, (kandidaat-) notarissen en de praktijkgroep als geheel. Hierbij moet gedacht worden aan kernactiviteiten zoals telefoonafhandeling, post, e-mail en fax, agendabeheer, correspondentie en verslaglegging, facilities, dossierbeheer en billing.

Voor de functie praktijkgroep secretaresse geldt nog een aanvullende verantwoordelijkheid, namelijk; de organisatorische ondersteuning aan de praktijkgroep.

In het functieprofiel van de secretaresse, eveneens toegevoegd aan dit rapport (bijlage 4), is aangegeven dat het moet gaan om een kandidaat met minimaal MBO werk- en denkniveau. Verder moet een kandidaat over meerdere jaren relevante werkervaring beschikken.

2.3.5 Professional Support Lawyer

De Professional Support Lawyer (hierna: PSL) is een functie die valt onder de stafafdeling Knowledge Management. Iedere PSL is verbonden aan één praktijkgroep of cluster. Hij volgt de juridische ontwikkelingen op de voet en biedt juridische ondersteuning aan de juristen binnen Stibbe.

Voor de vorm van ondersteuning moet gedacht worden aan; het verzorgen van cursussen, opstellen van juridische stukken en het actueel houden van de Knowledge binnen Stibbe.

Voor de functie PSL is een competentieprofiel en een functieprofiel opgesteld, zie bijlage 5. Uit het functieprofiel valt op te maken dat Stibbe hoge eisen stelt aan een kandidaat voor de functie PSL. Zo moet een kandidaat in het bezit zijn van een afgeronde WO-Rechten opleiding en minimaal over vier jaar werkervaring in de commerciële adviespraktijk beschikken.

2.3.6 Paralegal

De functie Paralegal bestaat bij Stibbe alleen binnen het notariaat. De paralegals binnen Stibbe stellen met name de standaardmatige notariële documenten op.

Uiteraard is er voortdurend overleg met de notaris (of advocaat) over de te verrichten werkzaamheden. Verder verricht een paralegal activiteiten zoals; het aanmaken van nieuwe dossiers, procesbewaking, adviseren, afwickelen van dossiers, archiveren van dossiers en declaratie. Het doel van de functie paralegal is; juridische zaken te behandelen en bij te dragen aan een efficiënte praktijkvoering.

Wederom geldt dat ook voor deze functie een competentieprofiel en functieprofiel is opgesteld. Deze zijn als bijlage 6 aan dit rapport toegevoegd. De functievereisten laten zien dat er minimaal HBO werk- en denkniveau wordt vereist. Verder is volgens het functieprofiel ook vereist dat de kandidaat meerdere jaren relevante werkervaring heeft opgedaan.

2.3.7 Klerkmedewerker

Binnen de stafafdeling Corporate Facilities zijn een aantal klerkmedewerkers (hierna: klerk) werkzaam in de zogeheten legalisatiepraktijk.

De klerken zijn verantwoordelijk voor het juridisch voorbereiden en administratief afhandelen van standaard juridische documenten, binnen richtlijnen van Stibbe en wettelijke richtlijnen.

Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen drie niveaus, namelijk de functie Klerk 1, klerk 2 en Teamleider klerk. Het onderscheid tussen de drie niveaus zit met name in de aard van de werkzaamheden. Zo verricht een klerk 1 voornamelijk activiteiten zoals het verzorgen van reches, registratie van stukken en het ordenen en archiveren van notarieel stukken in het archief. Terwijl klerk 2 zich hoofdzakelijk richt op de declaraties en het opstellen van correspondentie en documentatie. Voor de teamleider klerk geldt dat hij dezelfde werkzaamheden verricht als de functie klerk 2 maar aanvullend de coördinatie van de afdeling op zich neemt.

De vereisten die Stibbe stelt aan de functies, zie bijlage 7, verschillen per soort functie. Toch is er, conform het functieprofiel, geen direct niveauverschil te onderscheiden bij de klerk 1 en 2. Voor beide functies geldt dat er MBO werk- en denkniveau is vereist aangevuld met beperkte tot meerdere jaren relevante werkervaring. Voor de functie teamleider klerk is HBO werk- en denkniveau vereist aangevuld met meerdere jaren relevante werkervaring.

2.3.8 Rolmedewerker

Een rolmedewerker is een ondersteunende juridische functie behorende tot de Juridische hulpafdeling. Binnen Stibbe zijn vier rolmedewerkers parttime werkzaam. Zij verwerken de juridische processtukken en voeren de correspondentie met de rechtbanken en gerechtshoven. Ze bewaken de verschillende termijnen en attenderen de advocaten vroegtijdig op deadlines.

Op basis van de aanwezige informatie binnen Stibbe is onduidelijk wat de functievereisten zijn. Er is wel een competentieprofiel, zie bijlage 8, die duidelijk maakt welke vereisten Stibbe inhoudelijk stelt aan een kandidaat. Om meer inzicht te krijgen in de werkzaamheden en functievereisten is dhr. Henk van Rijswijk, Hoofd Juridische Hulpafdeling, geïnterviewd. Hierover meer in hoofdstuk 5, paragraaf 5.1.8.

2.4 Kantoorcultuur

Het schetsen van een kantoorcultuur is een moeilijke opgave en beslist subjectief. Toch is het een wezenlijk element dat van belang is voor het maken van een inschatting of een nieuw soort jurist (lees: HBO-Jurist) zal worden “geaccepteerd” binnen de organisatie.

2.4.1 De kantoorcultuur van Stibbe

Dhr. Schein beschrijft in zijn boek *'De bedrijfscultuur als ziel van de onderneming. Zin en onzin over cultuurverandering'* dat de cultuur als volgt moet worden gedefinieerd;⁶

“De manier waarop we binnen een bedrijf met elkaar omgaan”

Tegelijk waarschuwt hij dat de cultuur meer inhoudt dan bovenstaande definitie en dat er verschillende niveaus te onderscheiden zijn. Toch is deze definitie veelzeggend en geeft het duidelijk aan waar het bij de cultuur binnen een bedrijf om gaat.

⁶ Schein 2006, p. 23.

Stibbe heeft haar bedrijfscultuur als volgt omschreven;⁷

"Onze kracht is inzet, kwaliteit en een open en informele omgang. Op die manier stimuleren we onderlinge samenwerking en overleg en bevorderen we het kwaliteits- en opleidingsniveau."

Voor dit onderzoek is slechts van belang om te bezien of de cultuur een probleem oplevert voor het accepteren van een HBO-Jurist.

2.4.2 Andere bronnen over de kantoorcultuur van Stibbe

De website *Rechtenstudie.nl* noemt inzet, kwaliteit en een open en informele omgang als kenmerkend voor de cultuur van Stibbe. Als toelichting daarop geven ze aan dat de cultuur van Stibbe ervoor zorgt dat er veel onderlinge samenwerking en overleg is en dat dit het kwaliteits- en opleidingsniveau bevordert. Kenmerkend verder is dat Stibbe ook waarde hecht aan het vrijmaken van tijd voor ontspanning en plezier. Zo schets *Rechtenstudie.nl* dat Stibbe een eigen hockey- en voetbalteam heeft en deelneemt, met een gevarieerde groep, aan de marathon in New York. Ook vinden er allerlei stagiaireweekenden en, praktijkgroep-uitjes plaats en is er iedere vrijdagmiddag een borrel in de Stibbe-bar.⁸

Op de website van *Nobiles.nl* wordt de cultuur van Stibbe, weliswaar niet zo uitvoerig als voorgaande bron, in vier krachtige woorden omschreven; internationaal, divers, informeel en direct.⁹

Website; *Qompas Carrièrestart* pakt het totaal anders aan door de cultuur schematisch weer te geven. Het schema geeft snel en eenvoudig weer wat de cultuur van Stibbe inhoudt en is daarmee van waarde voor dit rapport;¹⁰

Veeleisende werkomgeving	* ♦ * * *	"Normale" werkdruk
Regelmatig overwerken	* ♦ * * *	Reguliere werktijden
Werken in teamverband	* * ♦ * *	Individueel werken
Mobiele werkplek	* * * * ♦	Vaste werkplek
Vast salarissen	* ♦ * * *	Prestatiegebonden
Platte organisatie	♦ * * * *	Hiërarchisch
Traditioneel	* * * * ♦	Jong bedrijf
Formele cultuur	* * * ♦ *	Informele cultuur
Nationaal	* * * * ♦	Internationaal
Veel externe contacten	♦ * * * *	Voornamelijk interne contacten
Dynamisch	♦ * * * *	Stabiel

Figuur 6: overzicht cultuur van Stibbe, bron: Qompas Carrièrestart

Alle voorgaande bronnen zitten op één lijn. De cultuur van Stibbe is informeel. In het boek "De Stand van de Advocatuur 2009" wordt echter aangegeven dat Stibbe als één van de meest 'formele' advocatenkantoren van Nederland wordt ervaren.¹¹ Dit laat mijn inziens zien dat de cultuur door een ieder anders wordt beleefd en een subjectief karakter heeft.

⁷ Werken bij Stibbe, over Stibbe, in het kort <<http://www.werkenbijstibbe.nl>>.

⁸ Rechtenstudie, werken bij, Stibbe <<http://www.rechtenstudie.nl/page?3,1849#bed>>.

⁹ Nobiles, solliciteren, bedrijfspresentaties, Stibbe <<http://www.nobiles.nl/index.php?id=84&companyid=116>>.

¹⁰ Qompas, bedrijven en startersfuncties, Stibbe <<http://carrierestart.qompas.nl/bedrijf.html?bed=73&pakid=35>>.

¹¹ KSU Uitgeverij 2009, p. 53.

Hoofdstuk 3. Het profiel van een HBO-Jurist

In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op de "HBO-Jurist". Van belang is om meer inzicht te geven van de HBO-Jurist en daarmee o.a. antwoord te geven op de volgende vragen; Welke competenties bezit een HBO-Jurist? Wat is de juridische kennis van een HBO-Jurist? Over welke vaardigheden beschikt een HBO-Jurist? Wat zijn de verschillen tussen HBO-Rechten en WO-Rechten? En welke functies kan een HBO-Jurist uitoefenen binnen de advocatuur of het notariaat?

3.1 De "HBO-Jurist"

Bij de start van de opleiding HBO-Rechten is het rapport "Het Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel, De HBO-Jurist" door het landelijk overleg HBO-Rechten (hierna: rapport De HBO-Jurist) opgesteld.¹² Inmiddels is het rapport in 2005 volledig herzien en dient dit herziende rapport als uitgangspunt voor dit onderzoek.¹³

Het begrip "HBO-Jurist" wordt in het rapport De HBO-Jurist als volgt gedefinieerd;

"Een kernachtige aanduiding van een brede en praktisch ingestelde juridische professional op bachelor-niveau"

Bij een nadere beschouwing van deze definitie zijn er een aantal kernwoorden te onderscheiden die volgens de HBO-Raad typerend zijn voor een HBO-Jurist. Het gaat om de volgende kernwoorden; brede, praktisch ingestelde, juridische, professional en bachelor-niveau. Interessant voor dit onderzoek is om te bekijken waarop deze kernwoorden zijn gebaseerd.

3.2 Korte schets van de opleiding HBO-Rechten

In 2002 is de Avans Hogeschool te Den Bosch, als eerste hogeschool in Nederland, een juridische opleiding op hbo-niveau gaan aanbieden.¹⁴ In navolging hierop zijn meer hbo-instellingen een opleiding HBO-Rechten gestart. Zie bijlage 9 voor een volledig overzicht van de hbo-instellingen met de opleiding HBO-Rechten.

Ontstaan opleiding

De opleiding Rechten is van oudsher een wetenschappelijke opleiding, die wordt aangeboden op de verschillende universiteiten verspreid over het land.¹⁵ Veel wetenschappelijke opleidingen hebben in de loop der jaren een hbo-variant gekregen. Tot 2002 was de opleiding Rechten hierop een uitzondering.¹⁶ Terwijl er wel behoefte was aan een ander soort jurist, namelijk een praktisch ingestelde jurist.

Figuur 7: Overzicht hogescholen met de opleiding HBO-Rechten

¹² Landelijk overleg HBO-Rechten 2002/2003.

¹³ Landelijk overleg HBO-Rechten 2005.

¹⁴ De Hogeschool Avans is, met betrekking tot de opleiding HBO-Rechten, in januari 2004 gaan samenwerken met Fontys Hogescholen en dit heeft geresulteerd in de oprichting van de Juridische Hogeschool Avans-Fontys die thans de opleiding HBO-Rechten aanbiedt voor beide hogescholen.

¹⁵ Voor meer informatie over de universiteiten die de opleiding WO-Rechten aanbieden, zie bijlage 10.

¹⁶ Hupperetz 2008, p. 754.

Deze behoefte ontstond door allerlei maatschappelijke tendensen zoals de juridisering van de maatschappij, de claimcultuur en de toenemende mondigheid van de consument.¹⁷

De samenleving had daarmee behoefte aan een alledaagse, praktische en niet noodzakelijk wetenschappelijke oplossing.¹⁸ De opleiding HBO-Rechten wil in deze behoefte voorzien door een jurist op te leiden die niet alleen een flinke dosis aan juridische kennis bezit maar ook allerlei vaardigheden eigen heeft gemaakt. Verder moet het gaan om een jurist die al de nodige praktijkervaring heeft opgedaan tijdens zijn opleiding.¹⁹

Inhoud opleiding

De opleiding HBO-Rechten is een vierjarige beroepsopleiding die zich volledig richt op het recht. De basis voor deze opleiding is het competentiegericht onderwijs. Waarbij de nadruk ligt op het verwerven van competenties die steunen op kennis, vaardigheden en praktijkervaring. Met deze opzet onderscheidt de opleiding HBO-Rechten zich van de opleiding WO-Rechten. Zie hiervoor nader paragraaf 3.4.

3.3 Competenties van een HBO-Jurist

De competenties zijn binnen de opleiding HBO-Rechten de leidraad waartoe een HBO-Jurist wordt opgeleid. De hbo-instelling stelt aan het begin van de opleiding een aantal competenties vast die de afgestudeerde HBO-Jurist dient te bezitten. De opleiding geeft hiermee een helder kader waarbinnen de HBO-Jurist wordt opgeleid. Voor de HBO-Jurist geven de competenties duidelijkheid wat van hem, in grote lijnen, wordt verwacht en waartoe hij in staat is te functioneren na afronding van de opleiding HBO-Rechten. Verder biedt het de arbeidsmarkt inzicht in de kernkwaliteiten van een HBO-Jurist. Kortom het competentiegericht onderwijs levert voor alle partijen voordelen op.

Bij het ontstaan van de opleiding is, door het Landelijk overleg HBO-Rechten, het rapport De HBO-Jurist opgesteld.²⁰ In het rapport De HBO-Jurist zijn een aantal competenties geformuleerd die een afgestudeerde (lees: HBO-Jurist) dient te bezitten. Het rapport beschrijft uitgebreid wat de competenties inhouden en geeft daarbij een aantal beroepsituaties waarin de competentie tot uitdrukking komen. Deze competenties nemen de verschillende hogescholen als basis voor de opleiding HBO-Rechten.

Tien kerncompetenties

De tien competenties uit het rapport De HBO-Jurist zijn te onderscheiden in twee groepen, namelijk die betrekking hebben op *rechtstoepassing* of die betrekking hebben op het *faciliteren van rechtstoepassing*.²¹

Rechtstoepassing		Faciliteren van rechtstoepassing
Diagnosticeren	Bemiddelen	Juridisch dossier
Beslissen	Regulering	Informatie
Adviseren	Juridische audit	Kwaliteit
Belangen behartigen		

Schema 1: Juridische kennis van een HBO-Jurist

Voor een definitie van deze competenties en praktijkvoorbeelden wordt verwezen naar bijlage 11.

¹⁷ Van de Luytgaarden 2004, p. 773-774. Didde 2005, p. 48. 't Hooft e.a. 2006, p. 1691.

¹⁸ Van de Luytgaarden 2008, p. 913-915. Kinneging 2008, p. 836.

¹⁹ Hupperetz 2008, p. 755.

²⁰ Landelijk overleg HBO-Rechten 2005, p. 3.

²¹ Landelijk overleg HBO-Rechten 2005, p. 8-11. In dit rapport worden een aantal beroepssituaties geschetst.

Overige competenties

Naast deze tien competenties neemt iedere opleiding HBO-Rechten enkele algemene hbo-competenties op in haar onderwijsprogramma. Als voorbeeld dient de opleiding HBO-Rechten van de Juridische Hogeschool Avans-Fontys, die dertien competenties heeft opgenomen in haar opleiding.²² Van deze dertien competenties zijn tien competenties gelijk aan de hiervoor beschreven competenties. De overige drie competenties zijn algemene hbo-competenties. Te denken valt aan de competenties; onderzoek verrichten, interpersoonlijk & organisatie en intrapersoonlijk & professional. Wat betreft de overige competentie geldt dat de ene opleiding HBO-Rechten kan verschillen van de andere opleiding HBO-Rechten.

Vervolgens is van belang hoe deze competenties worden verworven. Zoals eerder in dit hoofdstuk aangegeven, is iedere competentie gebaseerd op kennis, vaardigheden en praktijkervaring.²³ Dit laat zich in het figuur hierlangs goed zien;

Het rapport De HBO-Jurist biedt naast de competenties geen inzicht in de aanwezige kennis, vaardigheden en praktijkervaring van een afgestudeerde HBO-Rechten.

Figuur 8: Opbouw competenties

Voor wat betreft de kennis en vaardigheden (waar de competenties op steunen) geeft het Landelijk Body of Knowledge & Skills, domein Law (hierna: BoKS) meer inzicht. De BoKS is opgesteld door de HBO-Raad, die verantwoordelijk is voor het Hoger Beroepsonderwijs (HBO) in Nederland. Er dient wel een kanttekening geplaatst te worden, namelijk dat de BoKS, wat betreft de competenties, niet geheel overeenkomt met het rapport De HBO-Jurist. De BoKS kent namelijk maar zeven competenties terwijl het rapport De HBO-Jurist uitgaat van tien competenties.

De zeven competenties van de BoKS komen nagenoeg overeen met de competenties van het rapport De HBO-Jurist.²⁴ Na beoordeling van de twee rapporten valt op te maken dat de kennis en vaardigheden uit de BoKS goed aansluiten bij beide rapporten.

3.3.1 Kennis

Een van de drie elementen waarop de hierboven genoemde competenties steunen is "kennis". Om meer inzicht te krijgen in de kennis van de HBO-Jurist zal gekeken moeten worden naar de BoKS.²⁵ In een BoKS wordt namelijk dieper ingegaan op achterliggende basiskennis- en deskundigheidsgebieden. Volgens de HBO-Raad beschikt een afgestudeerde HBO-Rechten over juridische kennis van de volgende rechtsgebieden;

Rechtsgebieden		Deskundigheidsgebied
Staatsrecht <i>(alleen basiskennis)</i>	Strafprocesrecht	Ethiek
Bestuursrecht	Bedrijfsrecht	Legal English
Bestuursprocesrecht	Personen- en familierecht <i>(alleen basiskennis)</i>	Juridische informatiemethoden
Privaatrecht	Erfrecht <i>(alleen basiskennis)</i>	Bestuurlijke / organisatorische processen
Sociaalrecht	Internationaal recht	
Strafrecht	Europeesrecht	

Schema 2: Juridische kennis van een HBO-Jurist

²² Juridische Hogeschool, algemeen werkveld, competenties HBO-Rechtenstudent <<http://www.juridischehogeschool.nl/smartsite.shtml?ch=JUR&id=34766>>.

²³ 't Hooft e.a. 2006, p. 1690. HBO-Raad 2008, p. 4.

²⁴ Landelijk overleg HBO-Rechten 2005, p. 7-11.

²⁵ HBO-Raad 2008.

Uit bovenstaand schema valt op te maken dat een HBO-Jurist beschikt over een brede juridische kennis. Zo heeft hij van vrijwel elk rechtsgebied kennis verworven.

Toegesplitst op de advocatuur en het notariaat geeft het de HBO-Jurist de mogelijkheid om binnen elk rechtsgebied te kunnen functioneren. Bovenstaand schema biedt mijn inziens te weinig inzicht of de HBO-Jurist een goede juridische kennis heeft verworven van het ondernemingsrecht of het arbeidsrecht. Twee voor Stibbe zeer belangrijke rechtsgebieden.

Wel vallen deze twee rechtsgebieden onder het privaatrecht en kan het ondernemingsrecht ook worden geschaard onder het rechtsgebied bedrijfsrecht.

Gezien de hoeveelheid rechtsgebieden die behandeld worden in de vierjarige opleiding, met inachtneming dat ongeveer een jaar praktijkervaring wordt opgedaan en naast de kennis ook verschillende vaardigheden worden verworven, dient gesteld te worden dat de juridische kennis niet zeer diepgaand is. Wat mijn inziens aangeeft dat de HBO-Jurist vooral brede juridische kennis bezit.

Tot slot heeft de HBO-Jurist niet alleen juridisch inhoudelijke kennis opgedaan maar bezit hij ook allerlei andere deskundigheden zoals; *ethiek*, die voortdurend speelt in juridische dilemma's; *juridisch Engels*, bekendheid met juridische begrippen en taalgebruik in het Engels; *juridische informatiemethoden*, de methode van zoeken in juridische databanken; en *bestuurlijke / organisatorische processen*, kennis van de verschillende processen.

3.3.2 Vaardigheden

De opleiding HBO-Rechten kenmerkt zich vooral door, naast de theoretische kennis, ook de vaardigheden centraal te stellen. Een belangrijk doel van de vaardigheden is het opleiden van een 'praktische en direct inzetbare' jurist. De HBO-Raad heeft in de BoKS een overzicht gegeven van de vaardigheden die HBO-Jurist eigen heeft gemaakt;²⁶

Vaardigheden	
1. Presenteren	7. Projectmanagement
2. Sociale- en communicatieve vaardigheden	8. Belangenbehartiging
3. Taalvaardigheden	9. Onderhandelen en bemiddelen
4. Adviseren	10. Onderzoeksvaardigheden
5. Solliciteren	11. Dossiermanagement
6. Conflicthantering	12. Informatiemanagement

Schema 3: Vaardigheden van een HBO-Jurist

Een aantal van deze vaardigheden vormen de basis voor iedere jurist. Te denken valt aan; presenteren, sociale- en communicatieve vaardigheden, taalvaardigheden, adviseren en onderzoeksvaardigheden. Hierdoor onderscheidt de HBO-Jurist zich niet.²⁷

Daarentegen zijn er ook vaardigheden die bijdrage aan het opleiden van een ander soort jurist. Ze geven de HBO-Jurist daarmee een duidelijk onderscheidend karakter. Het gaat om de volgende vaardigheden; conflicthantering, projectmanagement, onderhandelen en bemiddelen, dossiermanagement en informatiemanagement.

Deze vaardigheden stellen de HBO-Jurist in staat, naast de primaire werkzaamheden als 'jurist', ook allerlei secundaire werkzaamheden naar behoren te verrichten.²⁸

²⁶ HBO-Raad 2008, p. 7.

²⁷ In de opleiding WO-Rechten komen al deze vaardigheden ook aan bod. Ze zijn veelal geïntegreerd in vakken of als schriftelijke en mondelinge vaardigheden.

²⁸ Voorbeelden van secundaire werkzaamheden zijn; dossierbeheer, managen van het proces, opzetten van projecten, overleggen en komen tot andere oplossingen dan een juridische oplossing, etc.

De HBO-Jurist is, ondermeer door de verworven vaardigheden, niet een wetenschappelijke jurist maar een jurist die praktisch denkt en tot praktische oplossingen zal komen die niet noodzakelijk een 'juridische' oplossing is.

3.3.3 Praktijkervaring

Een beginnend HBO-Jurist beschikt over de nodige praktijkervaring. Deze praktijkervaring heeft hij opgedaan tijdens de opleiding HBO-Rechten, middels een meeloopstage in het derde collegejaar en een afstudeerstage in het vierde collegejaar.²⁹ De aankomende HBO-Jurist is nagenoeg vrij om naar eigen wens en inzicht te bepalen waar hij zijn praktijkervaring opdoet.³⁰ De stageplekken zijn dan ook heel divers, van overheidsinstantie tot commercieel advocatenkantoor. De ene HBO-Jurist kan hierdoor verschillende praktijkervaringen opgedaan hebben dan een andere HBO-Jurist.

Verder is het onderwijs van de opleiding HBO-Rechten zo ingericht dat er voortdurend projecten en thema's zijn waar de opgedane kennis en vaardigheden kunnen worden toegepast. Een HBO-Jurist heeft hierdoor beter zicht op de wijze waarmee hij de kennis en vaardigheden dient te 'gebruiken'. Hij zal doorgaans direct en adequaat inzetbaar zijn. Hierbij zal voortdurend het praktische element van een HBO-Jurist naar voren komen.

3.4 Verschillen tussen HBO-Rechten en WO-Rechten

Aangezien er nog geen inzicht is in de ervaringen van de HBO-Jurist op de arbeidsmarkt zullen slechts de hbo-opleiding en de wo-opleiding met elkaar vergeleken worden.

Doel onderwijs

De achterliggende gedachte van de HBO- en WO-Rechten opleidingen verschilt nadrukkelijk. De WO-Rechten bestaat al vele jaren en was tot voor kort de enige opleiding om jurist te worden. De huidige juristen zijn wetenschappelijk opgeleid. Ook kenmerkt de wo-opleiding zich door de theoretische benadering van het recht. Het denken over het recht en rechtsvorming is hier van groot belang. De HBO-Rechten streeft een ander doel na, namelijk het creëren van een praktisch ingestelde jurist.

Opbouw onderwijs

Verder is de opbouw van het onderwijs verschillend. De opleiding HBO-Rechten heeft van te voren vastgelegde lesblokken waarbinnen de student weinig tot niets kan wijzigen. Wel geeft de opleiding HBO-Rechten de student de mogelijkheid zich in een bepaald gebied te specialiseren door bijvoorbeeld stage te lopen in een bepaalde richting of via de zogeheten 'minor'.³¹ De opleiding WO-Rechten is zo opgebouwd dat er al in een vroeg stadium gekozen kan worden voor bepaalde specialisaties en dat daarbij een grote vrijheid aan keuzes voor bepaalde vakken of onderzoeken wordt geboden.³²

Colleges

Het aantal lesuren/contacturen die beide opleidingen opnemen in haar onderwijsprogramma is divers. De hbo-opleiding heeft over het algemeen aanzienlijk meer lesuren/contacturen dan een wo-opleiding.

²⁹ De invulling en vorm kunnen verschillen per HBO-Rechten maar er is bij alle opleidingen HBO-Rechten minimaal één jaar praktijkervaring.

³⁰ Uiteraard moet het wel gaan om een juridische functie/stageplek en moet er minstens één iemand aanwezig zijn die zelf minimaal een hbo-opleiding heeft afgerond.

³¹ De minor geeft de student vrijheid om zich te specialiseren in een bepaald gebied.

³² Van de Luytgaarden 2008, p.913.

Verhoudingsgewijs zijn er ook meer lesuren/contacturen waar een verplichte opkomst is vereist binnen de hbo-opleiding dan binnen de wo-opleiding. Wel moet worden opgemerkt dat dit verschil sterk afhankelijk is van welke hbo- of wo-opleidingen worden vergeleken. Er is namelijk veel diversiteit tussen de verschillende hbo- en wo-opleidingen onderling.

Begeleiding

Een wo-opleiding verwacht van een student een grote mate van zelfstandigheid terwijl de hbo-opleiding de student meer begeleidt tijdens zijn studie. Dit blijkt met name uit het aantal lesuren/contacturen en het verplichtende karakter van de lesuren/contacturen. Maar ook uit verschillende vakken. Als voorbeeld het vak coaching; een hbo-student wordt in dit vak begeleid door een tutor, waarmee hij allerlei zaken kan bespreken (studievoortgang, toekomstplannen, etc.). De wo-student is tijdens zijn opleiding meer op zichzelf aangewezen. De wo-student kan te allen tijde terecht bij een studieloop-baanbegeleid(st)er al zal hij zelf het initiatief moeten nemen.

Soort onderwijs

Waar de hbo-opleiding de nadruk legt op het toepassen van bestaande kennis wordt van een wo-student verwacht dat hij verder 'denkt' en zich niet alleen vasthoudt aan het huidige recht. Hierin zit een belangrijk verschil tussen beide opleidingen; oplossingsgericht (HBO) en analytisch vermogen (WO). De houding van de HBO-Jurist, waarbij hij zich steeds volledig richt op toepassen van het recht en zo tot een praktische oplossing komt, verschilt uitdrukkelijk met de houding van een WO-Jurist. De WO-Jurist houdt zich bezig met rechtsvinding. Prof. Dr. R.C.H. van Otterlo geeft in het artikel 'Is er plaats voor HBO-Juristen in de advocatuur?' een goede vergelijking tussen beide opleidingen;³³

"De academische opleiding voorziet, als het goed is, veel meer in metajuridica en een kritische wetenschappelijke houding en 'Bildung', terwijl het hbo, terecht, meer gericht is op eenduidige toepassing van het geleerde."

Praktijkervaring

In paragraaf 3.3.3 wordt beschreven dat een hbo-student over allerlei praktijkervaringen beschikt als hij de opleiding HBO-Rechten heeft afgerond. Bij de wo-student ligt dat anders. In het onderwijsprogramma van de WO-Rechten is geen verplichte stage opgenomen. Ook de scriptie kan volledig op de universiteit worden verricht. Theoretisch gezien kan het zo zijn dat de wo-afgestudeerde geen praktijkervaring heeft opgedaan. De praktijk laat zien dat veel wo-studenten er voor kiezen een vrijwillige stage te volgen. Andere studenten kiezen ervoor de afstudeerscriptie of het afstudeeronderzoek in de praktijk uit te voeren. Kortom de HBO-Jurist wordt gedurende de gehele opleiding met de praktijk benaderd terwijl de WO-Jurist dit zelf in zijn studie dient op te nemen.

Studieduur

Voor beide opleidingen staat een studieduur van 4 jaar. De hbo-opleiding heeft dan zijn Bachelor of Law afgerond. In de WO-Rechten staat een studieduur van 3 jaar voor de Bachelor of Law en vervolgens 1 jaar voor een de Master of Law. Dit betekent dat, als de opleiding strikt volgens de studieduur wordt gevolgd een WO-student na drie jaar een Bachelor of Law heeft afgerond waar een HBO-student daar vier jaar over doet. Mocht de hbo-student vervolgens kiezen om nog een master aan een universiteit te volgen zal hij

³³ Van Otterlo 2008, p. 659-660.

rekening moeten houden met nog eens minimaal twee studiejaar (premaster en master). Kort samengevat heeft de WO-student, er van uitgaande dat geen vertraging wordt opgelopen, de mogelijkheid na drie jaar de bachelor en na een jaar de master aan de universiteit af te ronden. Vergeleken met de HBO-student verschilt dit aanzienlijk (4 jaar bachelor aan het HBO en 2 jaar master aan een universiteit).

In onderstaand schema zijn, puntsgewijs, de verschillen tegenover elkaar weggezet;

	HBO	WO
Doel onderwijs	Beroepsgericht, nadruk op praktijk en vaardigheden	Theoretisch en abstract
Opbouw onderwijs	Gestructureerd onderwijs	Persoonlijke invulling
Colleges	Veel lesuren, deels verplicht	Weinig lesuren, vrijblijvend karakter
Begeleiding	Meer druk en controle op studeren	Zelfstandig, discipline, eigen initiatief
Soort onderwijs	Toepassen van bestaande kennis	Genereren van nieuwe kennis
	Gerichte opdrachten	Onderzoeksmatig (wetenschappelijk)
	oplossingsgericht (vragen beantwoorden)	analytisch vermogen (vragen stellen)
Praktijkervaring	Stages en thema's gedurende de hele opleiding	afstudeerstage of onderzoek
Studieduur	Studieduur 4 jaar (bachelor), gemiddeld afgerond in 4 1/2 jaar	Studieduur 4 jaar (bachelor + master) gemiddeld afgerond in 5 1/2 jaar

Schema 4: Overzicht verschillen HBO-Rechten en WO-Rechten

3.5 Salariëring

Op basis van verschillende bronnen valt op te maken dat de jaarsalarissen voor een hbo'er of wo'er verschillen. Een overzicht van de salarisindicatie per bron is opgenomen in bijlage 12. Het salaris van een startende HBO-Jurist is gemiddeld EUR 27.782 per jaar terwijl het salaris van een WO-Jurist gemiddeld EUR 31.511 per jaar bedraagt.

De conclusie is dat een HBO-Jurist, op basis van het salaris, voordeliger is voor een werkgever dan een WO-Jurist. Volgens de verschillende bronnen is dit verschil ongeveer EUR 4.000 per jaar.³⁴

Van belang is hoe bovenstaande salarisindicatie voor een WO-Jurist zich verhoudt met het salaris dat Stibbe haar WO-Juristen betaalt. Volgens de Stand van de Advocatuur betaalt Stibbe een beginnende advocaat of notaris EUR 45.384 per jaar.³⁵ Af te leiden valt dat het Stibbe bereid is meer te betalen dan gemiddeld op de arbeidsmarkt gedaan wordt. Allerlei factoren spelen hierbij een rol. Gedacht moet worden aan de status en reputatie van Stibbe, de behoefte aan de 'beste' juristen, de hoogwaardige kwaliteit en inzet die wordt verwacht, etc. Naar verwachting zal het verschil van EUR 4.000 per jaar tussen een HBO-Jurist en een WO-Jurist bij Stibbe eerder groter zijn dan kleiner.

Aspecten als groei van het salaris door a. doorgroeimogelijkheden (en bijbehorende salarisverhogingen) en/of b. jaarlijkse verhogingen op basis van een vast percentage zijn niet meegenomen aangezien hierover geen gegevens bekend zijn.

3.6 HBO-Jurist en de arbeidsmarkt

In de zomer van 2006 zijn de eerste HBO-Juristen afgestudeerd en kwamen zij op de arbeidsmarkt of gingen doorstuderen. De ervaringen die zijn opgedaan met HBO-Juristen zijn vooralsnog beperkt tot twee lichtingen afgestudeerden. Er is helaas geen algemene studie verricht naar de vraag welke functies afgestudeerde HBO-Juristen zijn gaan vervullen. Dit is wellicht ook nog te vroeg om vast te stellen.

³⁴ Het genoemde bedrag is slechts een indicatie.

³⁵ KSU Uitgeverij 2009, p. 21.

De opleiding HBO-Rechten wordt steeds populairder en dat is mede op te maken aan de hand van het aantal inschrijvingen.³⁶ Zo waren er in het collegejaar 2003/2004 nog maar 1.900 studenten die zich inschreven voor de opleiding HBO-Rechten terwijl dat in het collegejaar 2007/2008 al 7.700 studenten waren.³⁷ Van de 1.900 studenten die zijn begonnen aan de studie HBO-Rechten in 2002-2003 zijn er circa 500 afgestudeerd. Er zijn helaas geen cijfers bekend hoeveel van deze studenten op de arbeidsmarkt zijn terecht gekomen. Het aantal afgestudeerden zal de komende jaren toenemen en verhoudingsgewijs leiden tot een groter aantal HBO-Juristen op de arbeidsmarkt.

Hoewel er geen exacte cijfers zijn over hoeveel HBO-Juristen doorstuderen aan een (pre)master van de Universiteit wordt dit geschat op 50% van de afgestudeerden.

Onlangs nog kwam naar voren dat Banning Advocaten haar functie, die ze had opgesteld voor een HBO-Jurist, niet ingevuld kreeg door een HBO-Jurist omdat de HBO-Jurist gaat doorstuderen.³⁸ Voor Stibbe brengt deze ervaring met zich mee dat ze waakzaam moet zijn met het opstellen van allerlei functies voor een HBO-Jurist als zij deze vervolgens niet kan invullen. Het groeiende aantal inschrijvingen biedt kansen en zal leiden tot meer HBO-Juristen op de arbeidsmarkt. Dit zal vervolgens de bekendheid met de HBO-Jurist vergroten en bijdrage aan een plaats voor een HBO-Jurist in de advocatuur. Het aantal HBO-Juristen dat in 2009 en 2010 zal afstuderen is veel groter dan in voorgaande jaren.

3.7 Mogelijkheden voor een HBO-Jurist

Een belangrijke vraag die is gaan rijzen toen de eerste HBO-Juristen op de arbeidsmarkt kwamen was; welke werkzaamheden kan deze jurist (lees HBO-Jurist) verrichten? En welke bestaande functies binnen de advocatuur of het notariaat kunnen worden ingevuld door een HBO-Jurist?

3.7.1 Geschiede (juridische) werkzaamheden

Dit onderzoek zal zich beperken tot de vraag welke werkzaamheden kan een HBO-Jurist uitvoeren binnen Stibbe? In paragraaf 2.2 is aangegeven welke werkzaamheden door Stibbe worden verricht.

De primaire werkzaamheden binnen Stibbe zijn te onderscheiden in een tweetal categorieën; de juridische werkzaamheden en de niet-juridische werkzaamheden. Vanuit de juridische werkzaamheden bezien sluiten de standaardmatige en uitzoek werkzaamheden goed aan bij een HBO-Jurist. De HBO-Jurist is door zijn juridische kennis, vaardigheden en praktische houding uitstekend in staat standaardmatige werkzaamheden te verrichten.

Voor de uitzoek werkzaamheden is het van belang dat het gaat om een juridische vraag die helder en concreet is geformuleerd en die geen hoog academisch vermogen vereist. De HBO-Jurist zal zelfstandig in staat zijn de juridische vraag te beantwoorden.

De niet-juridische werkzaamheden, de secretariële en de ondersteunende werkzaamheden, kunnen worden uitgevoerd door een HBO-Jurist. Wat betreft de secretariële werkzaamheden zal een HBO-Jurist met zijn HBO werk- en denkniveau en praktische houding in staat zijn de werkzaamheden te verrichten.

³⁶ In het 'jaarboek onderwijs in cijfers 2008' en 'het jaarboek onderwijs in cijfers 2009' van het CBR wordt melding gemaakt van deze populariteit, "In het studiejaar 2003/'04 konden studenten zich voor het eerst inschrijven voor een hbo-studie rechten. Vanaf dat moment is dit een van de snelst groeiende studierichtingen".

³⁷ Zie bijlage 13, voor een uitgebreid overzicht aan kengetallen.

³⁸ Van Kleef 2009, p. 49.

Wel dient opgemerkt te worden dat zijn kwaliteiten (met name de opgedane kennis) niet optimaal tot uitdrukking zullen komen en dat het maar zeer de vraag is of de HBO-Jurist geïnteresseerd is een dergelijke functie. Hierover in hoofdstuk 5 meer. Voor de ondersteunende werkzaamheden ligt het anders aangezien deze behoren tot het proces naar een juridisch eindproduct. De ondersteunende werkzaamheden zijn veelal gekoppeld aan modelmatige en uitzoek werkzaamheden en zijn daarmee niet los van elkaar te zien. Het heeft voordelen om de ondersteunende en standaardmatige/uitzoek werkzaamheden binnen één functie te plaatsen.

3.7.2 Geschiede (juridische) functies

In het begin van dit hoofdstuk is aangegeven dat de opleiding HBO-Rechten een bepaald soort jurist wil opleiden die past bij de behoefte van de maatschappij. Daarbij zijn geen specifieke functies genoemd die een HBO-Jurist zou moeten invullen. Dit onderzoek zal zich nader richten op de mogelijkheden voor een HBO-Jurist in de advocatuur en het notariaat. Dhr. Hupperetz beschrijft in het artikel 'HBO-Juristen en de togaberoepen' op een korte maar heldere manier over welke ruimte een HBO-Jurist dient in te vullen;³⁹

"HBO-Rechten wil (...) een opleiding zijn ter voorbereiding op allerlei nieuwe functies en rollen in het juridische werkveld, dan wel een betere route bieden voor bestaande functies en rollen."

Hiermee geeft Hupperetz een handreiking over welke mogelijke functies de opleiding voor ogen heeft voor de HBO-Jurist. Vanuit deze gedachte dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen bestaande functies en nieuwe functies.

Wat betreft het creëren van een nieuwe functie die geschikt zou zijn voor een HBO-Jurist, toegespitst op de advocatuur, merkt Hupperetz op dat er een leemte voelbaar is tussen de wetenschappelijke jurist en de juridische secretaresse.

In het Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel "De HBO-Jurist", mei 2005 is een duidelijk overzicht gegeven van de mogelijke functies voor een HBO-Jurist binnen de advocatuur en het notariaat. Dit overzicht is het resultaat van verschillende onderzoeken in de afgelopen jaren.⁴⁰ Van belang is om hierbij te noemen dat de HBO-Jurist pas enkele jaren op de arbeidsmarkt is en zijn plek nog moet verdienen. Er zijn nog geen gegevens bekend over welke functies het beste past bij HBO-Jurist.

In de advocatuur zouden vier functies een geschikte functie zijn voor de HBO-Jurist;

- Rolmedewerker
- Paralegal
- Professional support lawyer
- Procesvertegenwoordiger

In het notariaat moet gedacht worden aan de volgende twee functies;

- Juridisch medewerker
- Klerk

Hoofdstuk 5 zal ingaan op de huidige functies binnen Stibbe en zal nader bekijken welke functies eventueel toegevoegd kunnen worden aan de organisatie van Stibbe.

³⁹ Hupperetz 2008, p. 754-756. Mr. G. Hupperetz is voorzitter van het landelijk overleg van HBO-Rechten opleidingen en directeur van de Juridische Hogeschool Avans-Fontys Den Bosch/Tilburg.

⁴⁰ Van Teeffelen 2001. Hobéon Management Consult B.V. 2002. Ficq 2001.

Hoofdstuk 4. Ervaringen van andere kantoren met HBO-Juristen

Het is goed om te kijken wat andere organisaties voor eventuele mogelijkheden hebben voor HBO-Juristen. Deze ervaringen bieden Stibbe een beter inzicht in de mogelijkheden voor HBO-Juristen in de advocatuur en/of het notariaat. Mogelijkerwijs kan Stibbe leren van deze ervaringen.

4.1 Verantwoording keuze kantoren en bevindingen

Alvorens per kantoor te kijken naar de ervaringen met HBO-Jurist zal eerst aangegeven worden waarom voor de volgende kantoren is gekozen en waarop de bevindingen zijn gebaseerd.

Gekozen is voor vier - directe - concurrenten van Stibbe; Allen & Overy, De Brauw Blackstone Westbroek, Loyens & Loeff en NautaDutilh. Dit zijn grote advocaten- en notarissenkantoren die voornamelijk dezelfde soort cliënten bedienen en ook internationaal zijn georiënteerd. Verder is gekozen voor een middelgroot advocatenkantoor, Banning Advocaten, waar in 2008 een uitgebreid onderzoek naar de mogelijkheden voor HBO-Juristen binnen haar kantoor heeft plaatsgevonden. Tot slot is voor Ernst & Young, een groot accountants- en belastingadvies kantoor, gekozen omdat deze organisatie al enige tijd hbo-opgeleiden in dienst heeft en dit als een toegevoegde waarde voor haar organisatie beschouwd. Tevens is de auteur van dit rapport werkzaam geweest bij Ernst & Young en heeft hij op basis van die ervaring een goed inzicht in de plaats van de hbo-opgeleide in de organisatie van Ernst & Young.

De bevindingen zijn gebaseerd op:

- a. interviews die hebben plaatsgevonden met een relevante kantoorvertegenwoordiger,
- b. onderzoeken van desbetreffende kantoren naar de mogelijkheden voor een HBO-Jurist en
- c. in geval van Ernst & Young, de ervaringen van de auteur van dit rapport.

In bijlage 14 van dit rapport is een overzicht gegeven van welke persoon per kantoor is benaderd en wat zijn/haar functie binnen dat kantoor is.

4.2 Allen & Overy

ALLEN & OVERY

Allen & Overy⁴¹ (hierna: A&O) is een internationaal advocatenkantoor met wereldwijd 31 vestigingen. Allen & Overy bedient grote nationale en internationale ondernemingen, financiële instellingen en overheden. A&O heeft zelf een onderzoek (hierna: A&O onderzoek) laten verricht naar de mogelijkheden voor een HBO-Jurist binnen haar organisatie.⁴² Ten eerste zullen de onderzoeksbevindingen uit het A&O onderzoek worden toegelicht. Vervolgens wordt ingegaan op de huidige stand van zaken met HBO-Juristen bij A&O.

⁴¹ Allen & Overy, <www.allenover.com>.

⁴² Dit onderzoek heeft een vertrouwelijk karakter en kan om die reden niet als bijlage aan dit rapport worden gevoegd.

4.2.1 Bevindingen uit het A&O onderzoek

In 2007 is A&O gestart met het aanbieden van stageplekken voor hbo-studenten. De eerste lichting bestond uit zes studenten van de opleiding HBO-Rechten.

De stages vonden allemaal plaats op de praktijkgroep Litigation. Een jaar later waren er twee studenten van de opleiding HBO-Rechten die stage konden lopen op de praktijkgroep Litigation. De reden voor de vermindering van het aantal stageplekken volgt niet uit het onderzoek en kon ook niet worden verklaard door de geïnterviewde van A&O. Verder was er in 2008 een hbo-student werkzaam op de praktijkgroep Real Estate & Construction. Naast deze stagiaires had A&O ook vier HBO-Juristen vast in dienst. Deze HBO-Juristen vervullen de functies; paralegal en corporate analyst. Uit het A&O onderzoek kwam verder naar voren dat de twee bovengenoemde functies met name geschikt zijn voor de praktijkgroepen; Litigation, Banking en Real Estate & Construction.

De paralegal verricht de volgende werkzaamheden; behandelen van dossiers, schrijven van procesadviezen, opstellen van processtukken aan de hand van modellen (als voorbeeld wordt genoemd: verweerschriften), boekenonderzoeken en jurisprudentieonderzoeken. De functie corporate analyst verricht de volgende activiteiten; ondersteunen van due diligence-onderzoeken, verrichten van jurisprudentieonderzoeken en het opstellen van processtukken en overeenkomsten.

In het A&O onderzoek worden door verschillende medewerkers van A&O de voordelen van een HBO-Jurist genoemd. Zo is een HBO-Jurist over het algemeen praktischer ingesteld, breed inzetbaar en hanteert een directe aanpak.

De twee bovengenoemde functies zijn uitermate geschikt voor een HBO-Jurist aangezien het een praktische functie is met als doel voorbereidende en uitvoerende juridische werkzaamheden te verrichten.⁴³ Deze sluiten volgens het A&O-onderzoek goed aan bij de kwaliteiten van een HBO-Jurist. Ook zou een HBO-Jurist voor een lange(re) duur de functie uitoefenen terwijl de ervaring van Allen & Overy is dat een WO-Jurist vaak al snel wil doorgroeien naar de functie advocaat-stagiair.

Tot slot blijkt uit het A&O onderzoek dat er een belangrijke kanttekening geplaatst moet worden op de onderzoeksbevindingen, namelijk;

"Het niveauverschil tussen de HBO opleiding en academische opleiding is vrij groot, wat kan betekenen dat de academische jurist in bepaalde complexe en inhoudelijke zaken kwalitatief beter en efficiënter werkt dan een HBO-Jurist"

Hiermee wordt als het ware een scheiding gezet tussen werkzaamheden die wel goed uitgevoerd kunnen worden door een HBO-Jurist, zoals hiervoor genoemd, en tussen werkzaamheden waar beter een WO-Jurist ingezet kan worden. De werkzaamheden, die volgens Allen & Overy beter door een WO-Jurist kunnen worden uitgevoerd, kenmerken zich als complexe en inhoudelijke zaken.

⁴³ A&O noemt bij drie rechtsgebieden een aantal voorbeelden. In de praktijkgroep Real Estate & Construction voert een HBO-Jurist veel voorbereidend en ondersteunend werk uit. In de praktijkgroep Litigation stellen HBO-Juristen verweerschriften op. In de praktijkgroep Banking verricht een HBO-Jurist de volgende werkzaamheden; het opstellen van volmachten, zekerheden, opinies, statuten controleren en boekenonderzoeken.

4.2.2 Interview met een recruiter van A&O

In mijn interview met een recruiter van A&O werd duidelijk dat er nog steeds (aangezien het A&O onderzoek in juni 2008 is afgerond) een aantal HBO-Juristen bij Allen & Overy werken. Het betreft dezelfde functies. Op de vraag wat haar ervaringen zijn met HBO-Juristen en wat ze voor verschillen herkent tussen beide juristen gaf ze aan daar weinig over te kunnen zeggen. Wel merkte ze op dat een HBO-Jurist praktischer is ingesteld terwijl een WO-Jurist wetenschappelijk is georiënteerd.

Of er in de nabije toekomst nog ontwikkelingen zullen plaatsvinden, wat de inzetbaarheid of mogelijkheden voor een HBO-Jurist veranderen, kon ze niet zeggen. Voor zover ze nu kan bezien zijn er op dit moment geen veranderingen van beleid op komst die de mogelijkheden voor HBO-Juristen binnen Allen & Overy zullen veranderen.

4.3 De Brauw Blackstone Westbroek

DE BRAUW
BLACKSTONE
WESTBROEK

De Brauw Blackstone Westbroek⁴⁴ (hierna: De Brauw) is eveneens een groot en toonaangevend internationaal advocaten- en notarissenkantoor in Amsterdam.

De afgelopen jaren had De Brauw een aantal stageplekken beschikbaar voor hbo-studenten van de opleiding HBO-Rechten. Echter in september 2008 is besloten om geen stageplekken meer beschikbaar te stellen voor hbo-studenten van de opleiding HBO-Rechten. Dit besluit is genomen om verschillende redenen. Zo zou het aanbieden van een stageplek voor een HBO-student ten koste gaan van een stageplek voor een wo-student. Terwijl een wo-stage het beste recruitment tool is voor De Brauw om nieuwe WO-Juristen aan zich te binden.⁴⁵

Verder heeft De Brauw geen doorgroeimogelijkheden voor een HBO-Jurist waardoor de HBO-Jurist na zijn of haar stage niet werkzaam kan blijven bij De Brauw. Tot slot ziet De Brauw geen noodzaak om over te gaan tot HBO-Juristen aangezien het voldoende WO-Juristen kan werven.

De Brauw heeft binnen haar organisatie (de secties en ondersteunende afdelingen) tot dusver maar één functie voor een HBO-Jurist, te weten de functie Corporate Analyse. Deze functie is geschikt voor een HBO-Jurist al is tot dusver nog geen HBO-Jurist aangesteld voor deze functie. De belangrijkste reden hiervan was dat er tegelijkertijd ook WO-Juristen beschikbaar waren en die de voorkeur genoten. Waaruit mijn inziens valt af te leiden dat De Brauw een WO-Jurist beter in staat acht de werkzaamheden van deze functie uit te voeren dan een HBO-Jurist.

Een ander argument om te stoppen met het aanbieden van stageplekken aan hbo-studenten zijn de hoge kwalitatieve eisen die gesteld worden aan het juridische werk. Daarbij horen volgens De Brauw juristen met de hoogst mogelijke opleiding (lees: wo-opleiding). Zolang er voldoende WO-Juristen zijn ziet de Brauw zich dan ook niet genooddaakt om te kijken naar de HBO-Jurist.

Tot slot gaf De Brauw aan dat het moeilijk iets kan zeggen over de veranderingen in de nabije toekomst met HBO-Juristen. De verwachtingen zijn dat er de komende jaren over dit onderwerp geen ontwikkelingen zullen plaatsvinden bij De Brauw al zou daar ook zomaar anders over gedacht kunnen worden. De ontwikkelingen in de markt zijn daar nu te onzeker voor.

⁴⁴ De Brauw Blackstone Westbroek, <www.debrauw.com>.

⁴⁵ Een groot percentage van de wo-studenten blijft na zijn stage verbonden aan De Brauw.

Loyens & Loeff⁴⁶ (hierna: Loyens) behoort in Nederland tot één van het grootste advocaten- en notarissenkantoor. Interessant om te zien wat Loyens voor mogelijkheden zien voor HBO-Juristen. Op dit moment heeft Loyens één support lawyer in dienst die een HBO-Rechten achtergrond heeft. Deze HBO-Jurist is werkzaam bij de praktijkgroep Bank & Effectenrecht en is al enige tijd in dienst van Loyens. Ook hebben er een aantal studenten van de opleiding HBO-Rechten stage gelopen bij Loyens.

Verder heeft Loyens geen functies beschikbaar voor een HBO-Jurist. Er is bovendien op dit moment geen behoefte om te kiezen voor HBO-Juristen aangezien er voldoende WO-Juristen zijn. Volgens Loyens is het door de economische crisis makkelijker geworden om WO-Juristen te werven. Een ander argument om niet te onderzoeken of een HBO-Jurist een aanvulling kan zijn voor Loyens heeft te maken met het financiële aspect. De cliënt is bereid te betalen voor een WO-Jurist en er is geen noodzaak een HBO-Jurist te 'kiezen' boven een WO-Jurist.⁴⁷

Loyens kan uit haar ervaringen met HBO-Juristen wel opmaken dat een HBO-Jurist beter geschikt is voor de transactiepraktijk dan voor de procespraktijk. De transactiepraktijk leent zich beter voor een HBO-Jurist omdat daar veel 'uitvoerend' werk verricht moet worden. Als voorbeeld wordt de due diligence-onderzoeken genoemd. Bovendien heeft de procespraktijk als nadeel voor de HBO-Jurist dat hij niet mag procederen. In het onderzoek van NautaDutilh in 2007 noemt mevr. Annemarie Dijkhorst, recruitmentmanager bij Loyens, enkele mogelijkheden voor een HBO-Jurist bij haar kantoor. Dijkhorst:

"(...) Zaken rondom mededinging of aanbestedingsrecht verlopen via een logisch vervolg van stappen die een hbo'er prima zou moeten kunnen. Het gaat om vertrouwde procedures. Een hbo'er is bovendien direct inzetbaar. Je ziet dat academici vaak moeite hebben om die slag van theorie naar praktijk te maken, hbo'er hebben daar minder last van."

Haar ervaringen zijn de steeds repeterende, positieve, eigenschappen van een HBO-Jurist. Namelijk het goed verrichten van uitvoerende werkzaamheden en de directe inzetbaarheid.

Tot slot noemt zij een belangrijk probleem waar mijn inziens veel advocaten- en notarissenkantoren mee worden geconfronteerd; welke carrièreperspectieven heeft een HBO-Jurist op de langere termijn? Dit onderdeel zal nog de nodige onderzoeken vergen en nog vele discussies te weeg brengen.

⁴⁶ Loyens & Loeff, <www.loyensloeff.com>.

⁴⁷ De (salaris)kosten van een HBO-Jurist liggen doorgaans lager dan bij een WO-Jurist.

NautaDutilh⁴⁸ is, gebaseerd op het aantal advocaten in Nederland, het grootste advocaten- en notarissenkantoor van Nederland.⁴⁹ In 2007 heeft NautaDutilh zelf een intern onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor HBO-Juristen binnen haar organisatie. Eerst zal ingegaan worden op onderzoeksbevindingen uit het onderzoek (hierna: N&D onderzoek) van juli 2007. Vervolgens wordt ingegaan op de huidige stand van zaken met HBO-Juristen bij NautaDutilh.

4.5.1 Bevindingen uit het N&D onderzoek⁵⁰

In de inleiding van het rapport wordt gelijk een duidelijke toon neergezet;

*"HBO studenten binnen NautaDutilh? Praktisch ondenkbaar.
Dit aangezien NautaDutilh alleen maar het beste van het beste zoekt."*

Interessant is vervolgens de vraag waarom er toch gekozen is om dit onderzoek te doen. Uit het onderzoek komt naar voren dat het aanbod van wo-afgestudeerde steeds beperkter wordt waardoor er gekeken dient te worden naar andere opties.

Verder in het rapport wordt een korte beschrijving gegeven van de opleiding HBO-Rechten en van NautaDutilh. Vervolgens is een vacature opgenomen voor een stage van 20 weken bij de praktijkgroep Corporate & Commercial. Deze vacature is in zoverre interessant omdat het duidelijk aangeeft welke werkzaamheden een hbo-student dient uit te voeren;

- Het uitvoeren van uitzoek- en (voorbereidend) leeswerk
- Voorbereiden en assisteren van transacties
- Uitzoeken en aanleggen van (bestaande) dossiers en beheer van documenten en gegevens
- Ondersteunen en 'bewaken' van projecten en processen

In het onderzoek wordt verder niet specifiek ingegaan op mogelijke functies of geschikte werkzaamheden voor een HBO-Rechten student. Het onderzoek geeft vooral een inleidend verhaal over wat de opleiding HBO-Rechten inhoudt. Ook is het onderzoek uitgevoerd om hbo-stagiaires goed te kunnen werven voor een stage bij NautaDutilh.

Uit de conclusies van het onderzoek valt op te maken dat een HBO-Jurist efficiënt, praktisch en vaardig is. De conclusie zegt niets over mogelijkheden binnen NautaDutilh.

4.5.2 Interview met een recruiter van NautaDutilh

Uit het onderzoeksrapport van het A&O-onderzoek in 2008 blijkt dat NautaDutilh, naar aanleiding van haar eigen onderzoek in 2007, verschillende hbo-studenten een stage heeft aangeboden bij NautaDutilh.

Deze stages hebben plaatsgevonden bij Corporate & Commercial, Banking & Finance en de subgroep Capital Markets. Daarnaast hebben er ook hbo-studenten stage gelopen op de stafafdelingen; Knowledge & Informatie management, Marketing & Communications en Human Resources & Organisation.

⁴⁸ NautaDutilh, <www.nautadutilh.com>.

⁴⁹ KSU Uitgeverij 2009, p. 3.

⁵⁰ Het onderzoeksrapport kon niet worden verstrekt. Wel was NautaDutilh bereid het rapport ter inzage te verstrekken met de uitdrukkelijke opmerking het als zeer vertrouwelijk te behandelen.

Interessant om te bezien hoe deze ontwikkelingen zich hebben doorgezet bij NautaDutilh. In het interview met een recruiter van NautaDutilh wordt duidelijk dat er momenteel één HBO-Jurist in dienst is bij NautaDutilh, op de afdeling Knowledge & information Management. Het gaat om de functie informatieprofessional. De werkzaamheden van deze functie zijn niet of nauwelijks van juridische aard. Het betreft voornamelijk het vergaren van juridische informatie en die informatie verwerken in de systemen van NautaDutilh.

Vervolgens verwijst de recruiter van NautaDutilh naar het onderzoek van Allen & Overy voor meer informatie over de stand van zaken bij NautaDutilh. Er hebben volgens haar weinig tot geen veranderingen plaatsgevonden ten opzichte van vorig jaar.

Wel bleek uit het gesprek dat er momenteel geen stageplekken meer zijn binnen NautaDutilh voor HBO-Juristen. Uit het gesprek kon verder worden opmaken dat HBO-Juristen bij NautaDutilh alleen mogelijkheden hebben binnen de stafafdelingen en niet binnen de praktijkgroepen. De reden hiervoor is dat er momenteel geen behoefte is om te kiezen voor een HBO-Jurist binnen een praktijkgroep. Verder wordt het kwaliteitverschil tussen de HBO-Jurist en de WO-Jurist genoemd als reden.

4.6 Banning Advocaten

Banning Advocaten⁵¹ (hierna: Banning) is een middelgroot advocatenkantoor met ongeveer 75 advocaten gevestigd in 's-Hertogenbosch. Het is daarmee aanzienlijk kleiner dan de voorgaande kantoren. Banning heeft vorig jaar zelf een uitgebreid onderzoek laten verrichten naar de mogelijkheden voor Banning met HBO-Juristen.⁵²

Ten eerste wijst dhr. R. Maasdijk op een artikel dat onlangs is geplaatst in het juridische blad Mr.; "Advocaat-assistenten gezocht, HBO-Jurist gaat niet werken, maar studeert door".⁵³ Volgens Maasdijk geeft het artikel een aardig beeld van de belangrijkste conclusie van het onderzoeksrapport. Het artikel beschrijft dat er naar aanleiding van het onderzoek van Banning een nieuwe functie is opgesteld genaamd; advocaat-stagiair. Deze functie is speciaal voor een HBO-Jurist gecreëerd.

Het gaat volgens Maasdijk om een functie die hangt tussen een advocaat-stagiair en een (top)secretaresse. De voornaamste werkzaamheden zijn; meerdere advocaten ondersteunen door eenvoudig juridische stukken voor te bereiden, contact met cliënt (inhoudelijk) en het bewaken van de rolagenda.

In hoofdstuk 3, paragraaf 3.6 is al aangegeven dat Banning moeite heeft om een geschikte kandidaat (lees: HBO-Jurist) voor de functie te werven. De HBO-Jurist studeert liever door aan een universiteit dan dat hij gaat werken.

Overige functies voor HBO-Juristen binnen Banning zijn er volgens Maasdijk niet. Niet binnen de praktijkgroepen en niet binnen de ondersteunende afdelingen. Ook eventuele doorgroeimogelijkheden, indien een HBO-Jurist de functie advocaat-assistent bekleedt, zijn lastig voor te stellen dan wel niet aanwezig. Banning geeft wel ruimte om vier dagen te werken en dan een dag door te studeren middels een master aan een universiteit.

⁵¹ Banning Advocaten, <www.banning.nl>.

⁵² Het onderzoeksrapport is vertrouwelijk en kan om die reden niet verstrekt worden.

⁵³ Van Kleef 2009.

4.7 Ernst & Young

Voorafgaande aan dit onderzoek is de auteur van dit rapport een jaar werkzaam geweest bij Ernst & Young Belastingadviseurs.⁵⁴ Het betrof de afdeling Human Capital. Eerst in de functie student-stagiair, voor een periode van vijf maanden, en vervolgens de resterende tijd in de functie werkstudent.

De afdeling Human Capital heeft een nationale en internationale praktijk. Er is geen duidelijk onderscheid tussen beide praktijken behalve de soort cliënten. Verder is er binnen de afdeling Human Capital een adviespraktijk en een compliance praktijk. Dit onderscheid is goed zichtbaar en uit zich in een aantal aspecten. Zo zijn er in de adviespraktijk alleen wo-opgeleide medewerkers werkzaam en zijn de werkzaamheden vooral gericht op de advisering van de cliënt. Terwijl in de compliance praktijk hoofdzakelijk hbo-opgeleide medewerkers werkzaam zijn en de kernwerkzaamheden vooral een uitvoerend karakter hebben.⁵⁵

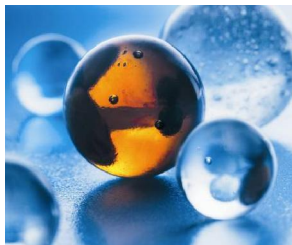
Ernst & Young Belastingadviseurs werkt al vele jaren met hbo-opgeleiden, hoofdzakelijk afkomstig van de opleiding HBO-fiscaal recht en HBO-fiscale economie. Beide opleidingen bestaan al langere tijd en worden door de belastingpraktijk erkent. Mijn ervaring is dat hbo-medewerkers onmisbaar zijn geworden voor Ernst & Young. De werkzaamheden van een hbo-medewerker vormen een belangrijk onderdeel in het totale bedrijfsproces.

De werkzaamheden die zij verrichten sluiten beter aan bij de gevolgde opleiding (lees: hbo-opleiding) omdat ze in veel gevallen bestaan uit 'complexe' uitvoerende werkzaamheden. Het geeft de wo-opgeleide de mogelijkheid om zich te richten op de werkzaamheden die een meer academisch gehalte hebben.

De werkzaamheden die een hbo-opgeleide verricht hebben hoofdzakelijk duidelijke kaders waarin gewerkt dient te worden. Als voorbeeld dient een aangifte Inkomstenbelasting; een aangifte kan niet zonder kennis van het fiscaal recht worden uitgevoerd. Een basiskennis moet aanwezig zijn. Verder moet er een bepaald denkniveau zijn (minimaal HBO) om binnen het gegeven kader tot een correct product te komen (de in te dienen aangifte). Uiteraard ontstaan er vragen en is de wet- en regelgeving niet altijd helder en eenduidig. In die gevallen zal de hbo-opgeleide de ruimte krijgen zelf onderzoek te doen, maar dient het resultaat wel altijd besproken te worden met een adviseur (wo-opgeleide) alvorens zij definitief wordt. De adviseur houdt zo toezicht op het proces en waarborgt de kwaliteit.

⁵⁴ Ernst & Young, <www.ey.com>.

⁵⁵ Gedacht dient te worden aan; het opstellen van een aangifte IB/PVV, bezwaarschriften, aanslagen en dossierbeheer.

Hoofdstuk 5. Resultaten van eigen bevindingen

Na onderzoek te hebben gedaan naar de organisatie van Stibbe, het profiel van een HBO-Jurist en ervaringen van andere kantoren met HBO-Juristen, zullen vervolgens de eigen bevindingen van de onderzoeker worden besproken. Deze bevindingen zijn gebaseerd op ervaringen en werkzaamheden bij Stibbe en op interviews met haar medewerkers.

5.1 'Bestaande' juridische functies

In deze paragraaf zal iedere juridische functie van Stibbe, zoals besproken in hoofdstuk 2, nader worden toegelicht. Anders dan in hoofdstuk 2 zullen in dit hoofdstuk alle factoren worden meegenomen die een rol spelen bij de beoordeling of een functie uitgevoerd kan worden door een HBO-Jurist en of dit ook tot meerwaarde leidt voor Stibbe.

5.1.1 Juridisch assistent

De functie Juridisch Assistent (hierna: assistent), zoals eerder besproken in paragraaf 2.3.1, is een tijdelijke parttime functie voor (aankomende) WO-Juristen. Het primaire doel van deze functie is het juridisch ondersteunen van de (overige) juristen binnen Stibbe. Enkele andere voordelen van deze functies is dat Stibbe al vroeg kennis kan maken met de 'beste' juristen. Verder is de assistent, relatief gezien, een 'goedkope' kracht waardoor sommige werkzaamheden voordeler uitgevoerd kunnen worden.

Werkzaamheden

Interessant om te bezien is of deze functie eventueel door een HBO-Jurist uitgevoerd kan worden. De functie verricht allerlei ondersteunende, standaardmatige en uitzoek werkzaamheden die goed uitgevoerd kunnen worden door een HBO-Jurist. Een kanttekening dient geplaatst te worden bij de uitzoek werkzaamheden, namelijk dat als deze werkzaamheden een hoog academisch gehalte krijgen de HBO-Jurist doorgaans niet geschikt zal blijken te zijn.

Recruitment tool

Zoals hiervoor al aangegeven biedt de functie Stibbe de mogelijkheid om aankomende juristen een korte periode in haar praktijk te zien. En mogelijk de juristen uiteindelijk aan Stibbe te binden. Indien Stibbe ervoor zal kiezen de functie door HBO-Juristen te laten invullen dan is het van belang te weten dat hierin ook een groot gevaar schuilt voor Stibbe. Zij beperkt haar mogelijkheden om WO-Juristen te werven. Enige terughoudendheid voor het invullen van de functie, door een HBO-Jurist is daarom gewenst.

Doorgroeimogelijkheden

Wat Stibbe verder in acht moet nemen is dat er nauwelijks tot geen doorgroeimogelijkheden zijn voor een HBO-Jurist (dit kwam ook naar voren uit de ervaringen van andere kantoren).⁵⁶ Als we kijken naar de bestaande functies binnen Stibbe zien we dat momenteel alleen de functie van paralegal binnen het notariaat een mogelijkheid lijkt te bieden. Mogelijk dat als een nieuwe functie wordt opgesteld deze als doorgroeimogelijkheid voor de assistent of stagiair kan gelden.

⁵⁶ Zie de ervaringen van andere kantoren; Allen & Overy, De Brauw Blackstone Westbroek en Loyens & Loeff.

Financiële voordelen

Het salaris van een assistent ligt vergeleken met een advocaat-stagiair of kandidaat-notaris aanzienlijk lager. Toch verschillen de werkzaamheden nauwelijks met die van een beginnend advocaat-stagiair of kandidaat-notaris. Hiervoor is een eenvoudige verklaring, namelijk dat een advocaat-stagiair of kandidaat-notaris net start en in de loop der jaren nog dient te groeien. De assistent kan tegen een relatief laag salaris worden aangenomen omdat hij de opleiding WO-Rechten nog niet heeft afgerond. Indien Stibbe de functie laat invullen door een HBO-Rechten student, zal dit het financiële voordeel van de functie niet aantasten.

Mogelijkheden voor Stibbe

De functie biedt Stibbe een uitgelezen mogelijkheid om meer ervaring op te doen met aankomende HBO-Juristen. De werkzaamheden sluiten namelijk goed aan bij een HBO-Jurist en hij kan daarmee zijn meerwaarde aantonen. Verder leent de functie zich goed voor het 'uitproberen van' en het 'kennis maken met' een HBO-Jurist in de praktijk.

Conclusie:

De functie is bestemd voor WO-Juristen maar kan ook door HBO-Juristen worden ingevuld. Wil Stibbe haar recruitment tool niet beperken dan zal de functie hoofdzakelijk ingevuld moeten worden door een WO-Jurist. Verder leent deze functie zich goed om HBO-Juristen in de praktijk te zien.

5.1.2 Student-stagiair

De functie student-stagiair (hierna: stagiair) heeft net als de functie assistent een tijdelijk karakter, namelijk in beginsel twee maanden. Wel heeft Stibbe voor deze functie gekozen voor een andere opzet; een kortere maar intensievere periode waarin de stagiair fulltime meedraait in een praktijkgroep/cluster van Stibbe.

Uit paragraaf 2.2.3 valt op te maken dat Stibbe dezelfde intentie heeft met de functie stagiair als met de functie assistent. De stagiair biedt juridische ondersteuning aan de juristen van Stibbe. Verder biedt ook deze functie voor Stibbe de mogelijkheid om de talentvolle WO-Juristen te rekruten.

Alle factoren die beschreven zijn bij de functie assistent gelden ook voor de functie stagiair. Met dien verstande dat de functie stagiair ook ingevuld kan worden door een HBO-Jurist en dat de functie zich goed leent om de aankomende HBO-Jurist in de praktijk te zien. Het biedt Stibbe uiteindelijk beter inzicht of de HBO-Jurist van toegevoegde waarde is.

Conclusie:

Ik kom tot dezelfde conclusie als bij de functie juridisch assistent.

5.1.3 Faillissementsmedewerker

De functie faillissementsmedewerker is een functie die behoort tot de praktijkgroep Litigation. Het unieke aan deze functie is dat het speciaal voor de praktijkgroep Litigation is opgesteld.

Werkzaamheden

De werkzaamheden van de faillissementmedewerker zijn met name gericht op de ondersteunde, standaardmatige en uitzoek werkzaamheden ten behoeve van de curator.⁵⁷

⁵⁷ Zie bijlage 1.

Verder hebben de werkzaamheden een laag academisch gehalte. De HBO-Jurist is daardoor goed in staat om de werkzaamheden te verrichten. Gezien de vaardigheden en kennis van de HBO-Jurist die goed aansluiten op deze functie kan mijn inziens zelfs worden geconcludeerd dat de HBO-Jurist beter geschikt is om deze werkzaamheden te verrichten dan een WO-Jurist.

Doorloop

De huidige faillissementmedewerkers zijn al een lange periode in dienst van Stibbe. Er heeft geen doorloop in de functie plaatsgevonden. Het is goed denkbaar dat deze functie de komende tijd geen mogelijkheden biedt om - de eenvoudige reden - dat er geen vacature zal vrijkomen.

Voorbeeldfunctie

Belangrijk op te merken is de bijzonderheid van deze functie. Het is een functie die mijn inziens als voorbeeld kan gelden om eventuele nieuwe functies op te stellen. De functie heeft in de loop der jaren zijn waarde bewezen en is binnen Stibbe geaccepteerd. Wellicht kunnen andere praktijkgroepen leren van deze functie.

Conclusie:

De werkzaamheden van de functie kunnen worden verricht door een HBO-Jurist. De vaardigheden en praktische houding maken dat de HBO-Jurist de voorkeur dient te krijgen boven een WO-Jurist. De doorloop in deze functie is zeer beperkt, wat mogelijk leidt tot weinig behoefte aan de HBO-Jurist. De functie geldt verder als voorbeeldfunctie voor het eventueel creëren van een nieuwe functie.

5.1.4 Juridisch secretaresse

De functie juridisch secretaresse (hierna: secretaresse) wordt nogal eens over het hoofd gezien als mogelijke functie voor een HBO-Jurist. Zo komt de functie bijvoorbeeld niet naar voren in de onderzoeken die verricht zijn naar mogelijk geschikte functies voor een HBO-Jurist. Desalniettemin is de secretaresse een belangrijke schakel tussen de cliënt en de advocaat of notaris. In verband van dit onderzoek, waar getracht wordt een zo compleet mogelijk beeld te geven van de mogelijke toegevoegde waarde van een HBO-Jurist voor Stibbe, is deze functie nader bekeken.

Werkzaamheden

Uit het functieprofiel, behorende bij deze functie, en op basis van een interview met mevr. Jane Mulder, praktijkgroep secretaresse, kwam naar voren dat er weinig tot geen juridische werkzaamheden worden verricht door de secretaresse. Volgens Mulder zijn de organisatorische kwaliteiten van een kandidaat de belangrijkste vereisten om de functie (praktijkgroep) secretaresse goed te kunnen uitoefenen. Verder is kennis met de terminologie van het recht en een basiskennis Nederlands Recht een pre, al is het geen strikte vereiste om de functie goed te kunnen uitoefenen. De juridische aard van de werkzaamheden is daarvoor te beperkt.

Werkervaring

Een ander belangrijk vereiste, volgens Mulder, is de ervaring met secretariële werkzaamheden. Er wordt van een kandidaat verwacht dat hij/zij meerdere jaren in een soortgelijke functie werkzaam is geweest.

Deze ervaring is noodzakelijk om de functie secretaresse in de praktijk van Stibbe, waar strenge eisen worden gesteld aan de kwaliteit van de werkzaamheden en een hoge tijdsdruk heerst, goed te kunnen uitoefenen.

Mogelijkheden voor een HBO-Jurist

Volgens Mulder is een HBO-Jurist niet geschikt om de functie secretaresse uit te oefenen. Zij baseert haar stelling op het ontbreken van voldoende organisatorische kwaliteiten en relevante werkervaring. Ik ben van mening dat de HBO-Jurist inderdaad niet is opgeleid om allerlei organisatorische werkzaamheden te verrichten. Echter, dit wil mijn inziens niet zeggen dat de HBO-Jurist de overige werkzaamheden van een secretaresse niet kan verrichten. Mevr. Mulder vervult de functie praktijkgroep secretaresse, die meer dan de functie secretaresse de organisatorische kwaliteiten vereist.

Het is van belang onderscheid te maken tussen een secretaresse en een praktijkgroep secretaresse. De HBO-Jurist is mijn inziens goed in staat om de werkzaamheden van een secretaresse uit te voeren. Wel ben ik van mening dat de HBO-Jurist onvoldoende gebruik kan maken van zijn opgedane kennis en kunde. Het juridische element is nauwelijks aanwezig. Hiermee zal de functie mijn inziens door de meeste HBO-Juristen als oninteressant worden beschouwd.

Ervaringen andere kantoren

Geen van de kantoren, die voor dit onderzoek is benaderd, voorzag een mogelijkheid voor de HBO-Jurist om de functie secretaresse in te vullen. In het onderzoek van Allen & Overy en NautaDutilh wordt de functie niet genoemd als mogelijkheid. Banning Advocaten komt in haar onderzoek tot de conclusie dat er een nieuwe functie voor een HBO-Jurist gecreëerd kan worden, die tussen een advocaat en een secretaresse dient te komen. Ook zij voorzagen geen mogelijkheden voor een HBO-Jurist om de functie secretaresse in te vullen.

Conclusie:

Voor de functie secretaresse geldt dat een HBO-Jurist de werkzaamheden kan uitvoeren maar dat de functie wellicht niet interessant genoeg is voor de HBO-Jurist aangezien de juridische kennis niet kan worden toegepast. Voor de functie praktijkgroep secretaresse geldt dat deze veel organisatorische elementen bevat waarover een HBO-Jurist niet is opgeleid. Voor deze functie is een HBO-Jurist niet geschikt.

5.1.5 Professional Support Lawyer

De professional support lawyer (hierna: PSL) is op basis van het functieprofiel een relatief 'zware' juridische functie. Op de eerste plaats dient de kandidaat een WO-Rechten opleiding te hebben afgerond. Daarnaast dient de kandidaat over minimaal vier jaar werkervaring in de commerciële adviespraktijk te beschikken.

Functievereisten

Uit de twee interviews met dhr. Weusten (Hoofd Knowledge Management) en mevr. Maks (PSL bij Stibbe) kan naar voren dat een afgeronde WO-Rechten opleiding en vier jaar werkervaring opgedaan in de commerciële praktijk, strikte voorwaarden zijn om de functie PSL binnen Stibbe te kunnen uitoefenen.

Ten eerste geeft Weusten aan dat de functie PSL binnen Stibbe van grote waarde is en dat het op te leveren werk aan zeer hoge kwaliteitseisen dient te voldoen. Hier hoort de 'beste' jurist bij (lees: WO-Jurist).

Ten tweede benadrukt Maks dat de functie niet inhoudt: het vergaren van juridische informatie, maar juist in het teken staat van het verwerken en analyseren van grote hoeveelheden juridische informatie. Het analyseren van juridische informatie is een sterke eigenschap van een WO-Jurist.

Ten derde verwacht, volgens Weusten, de praktijk van Stibbe dat een PSL bekend is met alle aspecten die komen kijken bij de advisering in de commerciële adviespraktijk. Alleen dan is een PSL in staat om de advocaten en notarissen goed te ondersteunen.

Tot slot noemt mevr. Maks nog een ander kenmerkende eigenschap van de functie, namelijk dat de functie een sterk wetenschappelijk karakter heeft. Ook hier past een WO-Jurist beter bij de functie.

Werkzaamheden

In verschillende onderzoeken, naar de mogelijke functies voor een HBO-Jurist, kwam de functie PSL naar voren.⁵⁸ Wel verklaarbaar aangezien de HBO-Jurist wordt opgeleid met allerlei vaardigheden zoals informatiemanagement, onderzoeksvaardigheden en adviseren. Ook heeft hij kennis opgedaan met juridische informatiemethoden en bezit hij een brede juridische kennis. De opgedane kennis en vaardigheden zal een HBO-Jurist mijn inziens goed in staat stellen om bijvoorbeeld een grote hoeveelheid juridische informatie te verzamelen en te plaatsen in de verschillende rechtsgebieden. Echter bij Stibbe heeft de functie PSL een andere insteek.

Zoals eerder gesteld is het geen functie die zich alleen richt op het verzamelen van juridische informatie maar er wordt verwacht dat de gevonden informatie ook wordt verwerkt en geanalyseerd. Dit resulteert in o.a. het schrijven van notities, het verzorgen van seminars en cursussen en het opstellen van adviezen. Al deze activiteiten laten zien dat de functie PSL binnen Stibbe een wetenschappelijk karakter heeft. Tot slot noemt Weusten dat de kandidaat niet noodzakelijk van alle rechtsgebieden kennis hoeft te bezitten. De voorkeur gaat uit naar een kandidaat die specialistische kennis heeft van één (deel van het) rechtsgebied.

Ervaringen andere kantoren

Uit de ervaringen van andere kantoren lijkt op het eerste oog dat Loyens & Loeff (functie 'Support Lawyer') en NautaDutilh (functie 'Informatieprofessional') een soortgelijke functie hebben opgesteld. Zijn het wel soortgelijke functies? Wat precies de functie Support Lawyer bij Loyens & Loeff inhoudt is onduidelijk gebleven. In het interview met Loyens & Loeff kon de recruiter daar niets over zeggen. Op basis van het interview met NautaDutilh maak ik op dat het niet gaat om een soortgelijke functie zoals de PSL van Stibbe. De functie informatieprofessional bij NautaDutilh heeft als doel het bijhouden van alle recente juridische ontwikkelingen en deze verwerken in de knowhow systemen. De informatie hoeft niet geanalyseerd te worden en verwerkt tot bijvoorbeeld notities of adviezen.

Conclusie:

De functie is heeft binnen Stibbe een hoog academisch gehalte en dient daarom ingevuld te worden door een WO-Jurist. De HBO-Jurist bezit een brede juridische kennis terwijl deze functie een specialistische kennis van één rechtsgebied vereist.

⁵⁸ Zie subparagraaf 3.7.2

5.1.6 Paralegal

De functie paralegal is conform de literatuur een geschikte functie voor een HBO-Jurist. Ook uit verschillende onderzoeken komt de functie paralegal naar voren als mogelijk geschikte functie voor een HBO-Jurist.⁵⁹ Stibbe kent alleen binnen het notariaat de functie paralegal.⁶⁰

Werkzaamheden

De werkzaamheden van de functie paralegal sluiten goed aan bij de kwaliteiten van een HBO-Jurist. De praktische houding en vaardigheden stelt de HBO-Jurist beter in staat de werkzaamheden van een paralegal uit te voeren.

Financieel voordeel

Eerder in dit rapport werd duidelijk dat het salaris van een HBO-Jurist lager ligt dan die van een WO-Jurist. De HBO-Jurist is voor een organisatie voordeliger dan een WO-Jurist.⁶¹ Toch ligt dit bij Stibbe niet zo eenvoudig als hiervoor geconcludeerd. Bepalend is hoe Stibbe de verrichten diensten zal doorberekenen aan de cliënt. Indien een *vast tarief* wordt gehanteerd voor de werkzaamheden dan zou de conclusie luiden dat het voordeliger is voor Stibbe om een HBO-Jurist (in plaats van een WO-Jurist) in te zetten voor de werkzaamheden.

Daar staat echter tegenover dat als er een *vast uurtarief* gehanteerd wordt door Stibbe, en de cliënt is bereid te betalen voor een WO-Jurist, dan zal dit niet altijd leiden tot een financieel voordeel als een HBO-Jurist de werkzaamheden zou verrichten. Dit zou mogelijk zelfs tot omzetverlies kunnen leiden.⁶²

Uiteraard zijn er nog meer manieren van factureren te onderscheiden en is er pas een antwoord te geven op de vraag of een HBO-Jurist tot een financieel voordeel zal leiden voor Stibbe als een bekend is hoe de kosten worden doorberekend naar de cliënt.

Uitdaging

De HBO-Jurist wordt, in principe, opgeleid voor dergelijk soort werkzaamheden waardoor hij mijn inziens minder snel de uitdaging in de functie (en werkzaamheden) zal verliezen dan een WO-Jurist. Tot deze conclusie kwam Allen & Overy ook in haar onderzoek. De WO-Jurist is mogelijk sneller 'uitgekeken' op de functie en zal eerder op zoek gaan naar andere functie.⁶³ Voor een bedrijf (lees: Stibbe) is het doorgaans gunstiger als iemand langer een functie bekleedt.

Ervaringen andere kantoren

Er zijn meer kantoren die een dergelijke functie hebben gecreëerd. Allen & Overy heeft ook een functie paralegal binnen haar praktijk. Deze functie omvat voornamelijk de zogeheten ondersteunende, standaardmatige en uitzoek juridische werkzaamheden.

De reden dat Allen & Overy deze functie laat invullen door een HBO-Jurist valt uiteen in; a. hij is praktischer ingesteld en b. hij heeft een directere aanpak. Hierdoor zou de HBO-Jurist beter in staat zijn een praktisch product op te leveren.

⁵⁹ Zie subparagraaf 3.7.2

⁶⁰ De functie paralegal behoort tot de afdeling Corporate Facilities. Deze stafafdeling verricht voornamelijk notariële werkzaamheden.

⁶¹ Er vanuit gaande dat de HBO-Jurist en de WO-Jurist evenveel tijd kwijt zijn met het verrichten van de werkzaamheden, dezelfde kwaliteit waarborgen en het salaris van een WO-Jurist inderdaad hoger ligt dan die van een HBO-Jurist.

⁶² Er vanuit gaande dat het uurtarief bij een WO-Jurist hoger ligt dan bij een HBO-Jurist. En dat het verschil tussen beide uurtarieven vergeleken met de kosten voor beide juristen leidt tot meer winst bij een WO-Jurist.

⁶³ Bijvoorbeeld een functie met meer academische inhoud. Overigens is het de vraag of Stibbe daarin voorziet.

De Brauw heeft ook een soortgelijke functie gecreëerd alleen anders genoemd; Corporate Analyst. Wat de functie precies inhoudt is voor dit onderzoek onduidelijk gebleven. De Brauw heeft deze functie tot op heden (nog) niet ingevuld door een HBO-Jurist. De voorkeur wordt gegeven aan een WO-Jurist. De WO-Jurist is volgens De Brauw een 'betere' jurist en daarmee een betere kandidaat.

Volgens Banning Advocaten is een HBO-Jurist goed in staat de voorbereidende en uitvoerende juridische werkzaamheden uit handen van de advocaten (en secretaresse) te nemen. Zij heeft dan ook een functie opgesteld voor een HBO-Jurist binnen haar organisatie. Ernst & Young werkt al jaren met hbo'ers. De hbo-opgeleide medewerkers verrichten voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden. De hbo-opgeleide is onderdeel van het bedrijfsproces.

Conclusie:

De functie paralegal kan door een HBO-Jurist worden ingevuld. Deze jurist dient mijn inziens de voorkeur te krijgen boven een WO-Jurist. De werkzaamheden sluiten beter aan bij de HBO-Jurist waardoor hij ook langer uitdaging ziet in de functie. Tot slot zijn er financiële voordelen als gekozen wordt voor een HBO-Jurist in plaats van een WO-Jurist.

5.1.7 Klerkmedewerker

De functie klerkmedewerker (hierna: klerk) is te onderscheiden in drie niveaus, namelijk klerk 1, 2 en teamleider klerk. Voor klerk 1 en 2 is MBO werk- en denkniveau vereist. De Teamleider klerk dient HBO werk- en denkniveau te bezitten.

Werkzaamheden

De voornaamste werkzaamheden zijn te categoriseren onder ondersteunende notariële werkzaamheden. De HBO-Jurist zal gezien de onderzoeksbevindingen uit paragraaf 3.7 in staat zijn de werkzaamheden die behoren bij de functie klerk uit te voeren. Deze conclusie wordt ook getrokken uit de verschillende onderzoeken die zijn uitgevoerd om te bekijken welke functies een HBO-Jurist binnen de advocatuur en het notariaat kan invullen.⁶⁴

Uitdaging

Uit het interview met dhr. Schoolmeesters, Hoofd Corporate Facilities, kwam naar voren dat de werkzaamheden die een klerk verricht een beperkte juridische inhoud hebben. In hoofdstuk 3 van dit rapport is uitgebreid ingegaan op de juridische kennis van een HBO-Jurist. Er mag vanuit gegaan worden dat een HBO-Jurist deze juridische kennis ook in de praktijk wil toepassen. Het is maar de vraag of een HBO-Jurist voldoende uitdaging ziet in de werkzaamheden van een klerk. Een HBO-Jurist heeft een vierjarige (HBO-)rechtenopleiding afgerond met de intentie om in zijn toekomstige werk ook daadwerkelijk deze kennis nodig te hebben voor zijn werkzaamheden. Vanuit dit standpunt lijkt de functie klerk niet interessant en geschikt voor een HBO-Jurist.

Teamleider

De functie teamleider klerk is weliswaar een HBO-functie maar beoogd een kandidaat met al meerdere jaren ervaring in dezelfde praktijk. Met voorkeur gaat het om een kandidaat die zelf als klerk werkzaam is geweest. In dit verband zou een HBO-Jurist pas voldoen als hij zelf enige tijd werkzaam is geweest als klerk.

⁶⁴ Zie subparagraaf 3.7.2

Salaris

Op basis van de salarisindicatie van een HBO-Jurist, zoals beschreven in paragraaf 3.5, lijkt het mijn inziens niet wenselijk voor Stibbe om een HBO-Jurist aan te nemen voor de functie klerk. Het salaris van een hbo'er zal namelijk hoger liggen dan dat van een mbo'er. Hierdoor zullen de kosten voor Stibbe toenemen wat gezien de aard van de werkzaamheden niet wenselijk is.

Conclusie:

De functie klerk (alle niveaus) kan ingevuld worden door een HBO-Jurist. Echter is dit voor Stibbe geen aanvulling. Ten eerste hebben de werkzaamheden een te beperkte juridische inhoud. Ten tweede zal de HBO-Jurist zijn uitdaging sneller verliezen in de functie en tot slot ligt het salaris van een HBO-Jurist waarschijnlijk te hoog voor deze functie.

5.1.8 Rolmedewerker

In een interview met Dhr. Van Rijswijk, Hoofd Juridische hulpafdeling, werd duidelijk dat de functie rolmedewerker HBO werk- en denkniveau vereist. Ook dient de kandidaat minimaal één jaar werkervaring te hebben opgedaan in een soortgelijke functie. Verder gaat de voorkeur uit naar iemand die kennis heeft van het Burgerlijk procesrecht.

Een HBO-Jurist bezit het vereiste werk- en denkniveau en heeft tevens kennis van het Burgerlijk procesrecht. Mocht de HBO-Jurist minimaal één jaar werkervaring hebben opgedaan in de roladministratie zou hij voldoen aan de vereisten die gesteld worden aan een kandidaat voor de functie rolmedewerker.

HBO-Jurist voor deze functie

In paragraaf 3.7 kwam naar voren dat de functie rolmedewerker een mogelijk geschikte functie is voor een HBO-Jurist. Strikt naar de werkzaamheden gekeken dient geoordeeld te worden dat een rolmedewerker werkzaamheden verricht, met name de ondersteunende werkzaamheden, die een HBO-Jurist naar behoren kan verrichten.

Uit het interview met dhr. Van Rijswijk valt op te maken dat de rolmedewerker maar weinig 'juridische' werkzaamheden verricht. Hoewel er HBO werk- en denkniveau is vereist ben ik van mening dat een HBO-Jurist ook in deze functie niet optimaal gebruik kan maken van zijn opgedane kennis en vaardigheden. Een HBO-Jurist, met zijn uitgebreide juridische kennis, zal mogelijkerwijs eerder een meer 'juridische' functie ambiëren.

Dit staat niet in de weg dat als een HBO-Jurist zou solliciteren voor de functie, Stibbe kan besluiten deze HBO-Jurist aan te nemen. De HBO-Jurist is geschikt voor de functie en kan een aanvulling zijn voor de praktijk van Stibbe als hij/zij een minder juridische functie zou willen invullen.

Behoefte

Momenteel zijn er vier rolmedewerkers, parttime, werkzaam op de roladministratie. Deze medewerkers zijn allemaal al langere tijd in dienst van Stibbe.

Op basis van het interview met Van Rijswijk werd duidelijk dat er geen uitbreiding van de afdeling zal plaatsvinden in de toekomst. Mogelijk bestaat er zelfs de kans dat de afdeling door natuurlijk verloop de komende jaren zal worden ingeperkt. Al met al lijkt er geen directe behoefte om een functie in te vullen. De vraag zal dan ook zijn of deze functie in de toekomst nog wel ingevuld moet worden.

Conclusie:

De HBO-Jurist is in staat om de functie in te vullen aangezien hij beschikt over het HBO werk- en denkniveau en kennis bezit van het Burgerlijk procesrecht. Echter is de HBO-Jurist niet zonder meer een aanvulling voor Stibbe. Het zou moeten gaan om een kandidaat die een minder juridische functie ambieert en daardoor niet snel wil doorgroeien. Tot slot is de kans aanzienlijk klein dat er vacature vrij zal komen in de toekomst.

5.2 'Nieuwe' juridische functie(s)

De centrale vraag in deze paragraaf is; heeft Stibbe behoefte / mogelijkheden voor een nieuwe juridische functie en is de HBO-Jurist daarvoor een toegevoegde waarde? Hierna zal onderscheid gemaakt worden tussen het primaire proces en het secundaire proces van Stibbe.⁶⁵ Dit is van belang om inzicht te krijgen waar binnen de organisatie eventueel behoefte zou zijn aan een nieuwe functie.

Het primaire proces binnen Stibbe bestaat uit alle praktijkgroepen en clusters (hierna: PG) en de stafafdelingen corporate facilities en juridische hulpafdeling. Zij bieden hoogwaardige juridische dienstverlening aan de cliënten van Stibbe. De overige stafafdelingen (hierna: SA) bevinden zich in het secundaire proces van Stibbe. Zij verrichten activiteiten ter ondersteuning van de PG's en stafafdelingen; corporate facilities en juridische hulpafdeling.

5.2.1 Primaire proces

Ten eerste zal gekeken worden of er een nieuwe functie gecreëerd kan worden binnen het primaire proces. Het onderzoek zal zich beperken tot de ondersteunende, standaardmatige en uitzoek werkzaamheden aangezien die goed aansluiten bij een HBO-Jurist. In het primaire proces dient onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds de advocatuur en anderzijds het notariaat. Dit alles laat zich als volgt schetsen in onderstaand schema,⁶⁶

Soort werkzaamheden	Advocatuur			Notariaat		
Secretariële werkzaamheden	Secretaresse			Secretaresse		
Ondersteunende werkzaamheden	Juridisch assistent & Student-stagiair	Faillissements-medewerker (alleen PG Litigation)	Rolmedewerker	Juridisch assistent & Student-stagiair	Klerk-medewerker	Paralegal
Standaardmatige en uitzoek werkzaamheden	Juridisch assistent & Student-stagiair	Faillissements-medewerker (alleen PG Litigation)	Advocaat-stagiair	Juridisch assistent & Student-stagiair	Kandidaat-notaris	Paralegal
	Juridisch assistent & Student-stagiair					
	Advocaat-stagiair			Kandidaat-notaris		
	Advocaat			Notaris		

Schema 6: Overzicht primaire proces binnen Stibbe

Behoeft aan een nieuwe functie?

Eerst zal toegespijst worden op de advocatuur waarna vervolgens het notariaat binnen Stibbe aan bod komt.

⁶⁵ Het *primaire* proces: alle activiteiten die direct gerelateerd zijn aan de primaire doelstelling(en) van Stibbe. Het *secundaire* proces: activiteiten, ter ondersteuning van het primaire proces.

⁶⁶ Zie bijlage 1 voor een uitgebreide toelichting op dit schema.

a. Advocatuur

De *ondersteunende* werkzaamheden binnen de advocatuur worden verricht door rolmedewerkers, assistenten, stagiairs en faillissementsmedewerkers. Een assistent of stagiair behoort tot één PG en verricht alleen werkzaamheden voor die PG. De functie faillissementsmedewerker is speciaal gecreëerd voor de PG Litigation.⁶⁷ De functie rolmedewerker behoort tot de stafafdeling Juridische Hulpafdeling en ondersteunt meerdere PG's. De ondersteunende werkzaamheden die de rolmedewerker verricht zijn met name gericht op de procespraktijk.⁶⁸ Hieruit kan worden opgemaakt dat de procespraktijk in tegenstelling tot de transactiepraktijk ook ondersteuning krijgt van de roladministratie bij de ondersteunende werkzaamheden.

De *standaardmatige en uitzoek* werkzaamheden worden verricht door assistenten, stagiairs, faillissementsmedewerkers en advocaten (juniors). Opmerkelijk is dat er geen stafafdeling is die ondersteuning biedt bij dit soort werkzaamheden. Daar komt bij dat de uitvoerende werkzaamheden momenteel alleen door (aankomende) WO-Juristen (lees: assistenten, stagiairs en advocaten) worden uitgevoerd terwijl de werkzaamheden in het algemeen nauwelijks tot geen academisch gehalte hebben.⁶⁹

Er is mijn inziens behoefte aan een functie, ingevuld door een HBO-Jurist, die een deel van de ondersteunende, standaardmatige en uitzoek werkzaamheden op zich neemt.

b. Notariaat

De *ondersteunende* werkzaamheden binnen het notariaat worden enerzijds door assistenten en stagiairs verricht en anderzijds door klerkmedewerkers en paralegals. De assistenten en stagiaires, behorende tot één PG, verrichten de werkzaamheden voor één PG terwijl klerkmedewerkers en paralegals, behorende tot een stafafdeling, werkzaamheden uitvoeren voor allerlei PG's.

De *standaardmatige en uitzoek* werkzaamheden worden eveneens verricht door assistenten en stagiairs. Daarnaast worden deze werkzaamheden verricht door kandidaat-notarissen. Ook biedt de paralegal, behorende tot een stafafdeling, ondersteuning bij zulke werkzaamheden. In tegenstelling tot de advocatuur heeft het notariaat wel een functie opgesteld (lees: paralegal) die veel werkzaamheden uit handen van de kandidaat-notarissen (en assistenten en stagiairs) neemt. De functie paralegal wordt als toegevoegde waarde beschouwd om werkzaamheden van minder academisch niveau te verrichten. Conform het functieprofiel van de functie paralegal gaat het om een functie waar hbo werk- en denkniveau is vereist.⁷⁰ De werkzaamheden worden binnen duidelijke kaders verricht en het werk wordt gecontroleerd door een WO-opgeleide.

Binnen het notariaat zijn de werkzaamheden goed verdeeld over de verschillende functies. De functies in de stafafdelingen zorgen mijn inziens ervoor dat er binnen het notariaat geen behoefte is aan een nieuwe functie.

⁶⁷ Het is overigens niet zo dat er in de PG Litigation geen assistenten / stagiairs werkzaam zijn. De faillissementsmedewerker vervangt de functie assistent / stagiair niet. De faillissementsmedewerker functioneert naast de functie assistent en stagiair.

⁶⁸ Stibbe kent een procespraktijk en een transactiepraktijk.

⁶⁹ Uitzondering hierop is de PG Litigation die de functie faillissementsmedewerker heeft gecreëerd.

⁷⁰ Zie bijlage 6 voor de functievereisten van de functie paralegal.

Andere factoren die een rol spelen?

Hiervoor is vastgesteld dat er binnen de advocatuur van Stibbe behoefte is aan een nieuwe functie. Deze functie dient een aantal werkzaamheden uit handen te nemen van de advocaat (en assistenten/stagiairs). De werkzaamheden die de nieuwe functie dient te verrichten zijn de ondersteunende, standaardmatige en uitzoek werkzaamheden. Deze werkzaamheden sluiten goed aan bij de kennis en kunde van een HBO-Jurist. Echter alvorens aan te kunnen geven of de nieuwe functie(s) een aanvulling is/zijn voor Stibbe dienen een aantal factoren te worden meegewogen.

Kwaliteit

Sommige standaardmatige en uitzoek werkzaamheden worden nadrukkelijk verricht door advocaten en kandidaat-notarissen. De belangrijkste reden hiervoor is dat de cliënt hoge kwaliteitseisen stelt aan de juridische dienstverlening van Stibbe.

Mijn inziens kan een HBO-Jurist de standaardmatige en uitzoek werkzaamheden, indien duidelijke kaders zijn gegeven waarbinnen gewerkt dient te worden, met dezelfde kwaliteit leveren als een WO-Jurist. Belangrijk hierbij is wel dat er begeleiding en controle van de WO-Jurist, op de werkzaamheden verricht door een HBO-Jurist, plaatsvindt om de kwaliteit te waarborgen. De kwaliteit van de werkzaamheden zal dan ook niet verminderen.

Financieel aspect

De hoge kwaliteit van de werkzaamheden brengt met zich mee dat er hoge tarieven worden gehanteerd. De cliënt is bereid te betalen voor excellent werk. Indien de werkzaamheden worden verricht door een HBO-Jurist kan Stibbe mogelijk niet dezelfde tarieven hanteren. Het is daarom van belang een goede afweging te maken tussen enerzijds de werkzaamheden te laten verrichten tegen lagere kosten voor Stibbe (HBO-Jurist) en anderzijds de werkzaamheden te laten verrichten tegen een hoger uurtarief (WO-Jurist). In dit kader is het noodzakelijk te weten hoe de werkzaamheden worden gefactureerd.⁷¹ Dit heeft invloed op de keuze welke werkzaamheden kunnen worden gedelegeerd naar een nieuwe functie die ingevuld wordt door een HBO-Jurist. Mogelijk dat er in de toekomst anders gefactureerd kan worden bij sommige werkzaamheden.

Volwaardige functie

Een andere belangrijke vraag is; heeft de nieuwe functie wel voldoende 'body' om van toegevoegde waarde te zijn? Kortom is er voldoende werk dat door een HBO-Jurist verricht kan worden? Hiervoor dient gekeken te worden naar welke praktijkgroep over voldoende (ondersteunend, standaardmatig en uitzoek) werk beschikt om een nieuwe functie te voorzien van voldoende werk. Alleen de PG Corporate (met zijn clusters) beschikt als zelfstandige PG over genoeg ondersteunende, standmatige en uitzoek werkzaamheden om een volwaardige functie te creëren.

Voor de overige PG's geldt dat nog te weinig werkzaamheden kunnen worden opgenomen in een nieuwe functie. Wel bestaat mijn inziens behoefte aan een functie die ingezet kan worden binnen de verschillende PG's.

Routine / efficiëntie / effectiever / specialist

Indien een aantal werkzaamheden worden ondergebracht in een nieuwe functie, kan dit Stibbe een aantal voordelen opleveren.

⁷¹ Nederlandse Orde van Advocaten, hoe rekent een advocaat
<http://www.advocatenorde.nl/algemeen/hoe_rekent_een_advocaat.asp>.

Zo moet gedacht worden aan de routine die een HBO-Jurist in zijn nieuwe functie kan aanbrengen waardoor hij werkzaamheden efficiënter en effectiever verricht. Dit levert uiteindelijk tijdsbesparing op. Een bijkomend voordeel is dat de HBO-Jurist een 'specialist' zal worden op het gebied van zijn werkzaamheden. Mogelijk zou hij in de toekomst zaken kunnen managen binnen deze werkzaamheden en als vraagbaak kunnen dienen.

Conclusie:

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er twee nieuwe functies, binnen de advocatuur, van toegevoegde waarde kunnen gelden. De ene functie zou opgesteld dienen te worden binnen de PG Corporate en de andere functie binnen een stafafdeling in het primaire proces. De nieuwe functie zorgt voor een aantal voordelen en de kwaliteit van zal er niet door leiden.

Nieuwe functie binnen PG Corporate

Alleen binnen de PG Corporate (wat opgedeeld is in verschillende clusters) is voldoende ondersteunend, standaardmatig en uitzoek werk om een volwaardige functie te creëren. Deze functie, te noemen: 'Corporate assistant', zal zich richten op bovengenoemde werkzaamheden binnen de verschillende clusters. Momenteel wordt dit werk uitgevoerd door assistenten, stagiairs en advocaten. Gedacht moet worden aan de volgende werkzaamheden;

- Het uitvoeren van uitzoek- en (voorbereidend) leeswerk
- Ondersteunen van (een deel) due diligence-onderzoeken
- Voorbereiden en assisteren van transacties
- Uitzoeken en aanleggen van dossiers en beheer van documenten en gegevens
- Ondersteunen en 'bewaken' van projecten en processen

Dit overzicht geeft een algemeen beeld van de werkzaamheden. De werkzaamheden dienen nader uitgekristalliseerd en afgestemd te worden met de verschillende clusters.

Nieuwe functie binnen stafafdeling

De overige PG's zijn kleiner en beschikken (nog) over te weinig werk om een nieuwe functie, per PG, voortdurend van voldoende werk te voorzien. Toch is er weldegelijk behoefte aan ondersteuning bij sommige projecten.⁷² Deze projecten wisselen van omvang maar kunnen een grote hoeveelheid werk met zich meebrengen die door een HBO-Jurist gedaan kan worden. Zeker indien er een bepaalde tijdsdruk zit op de projecten kan een HBO-Jurist van grote waarde zijn. Ik ben dan ook van mening dat het wenselijk is een nieuwe functie op te stellen die de verschillende PG's van (juridische) ondersteuning voorziet.

De functie, te noemen: 'projectjurist', zal mijn inziens ondergebracht moeten worden bij de stafafdeling Juridische hulpafdeling. De keuze voor deze stafafdeling is gebaseerd op de bekendheid die deze afdeling heeft onder de advocatuur binnen Stibbe. Verder verricht deze afdeling allerlei werkzaamheden binnen het primaire proces waar ook de nieuwe functie werkzaamheden voor dient te verrichten.

Een belangrijke kanttekening die bij deze functie geplaatst moet worden is dat het noodzakelijk is dat de PG's bekend zijn met de nieuwe jurist.

⁷² Als voorbeeld dient de praktijkgroep "EU / Competition / Regulated Markets" waar grote mededingingsrecht zaken worden verricht.

Het gaat om bekendheid met de aanwezigheid en inzetbaarheid van de HBO-Jurist maar ook met zijn kwaliteiten. Een goede communicatie met de PG's is cruciaal.⁷³ Verder zal de nieuwe functie veel meer dan de (nieuw op te stellen) functie 'Corporate assistant' afhankelijk zijn van de kantoorcultuur. Wanneer een functie behoort tot een praktijkgroep is de functie zichtbaar voor degene met wie of waarvoor hij werkt. Dit geeft als groot voordeel dat de WO-Juristen de nieuwe functie in de praktijk zien en daarmee de HBO-Jurist (sneller) leren kennen. Naar verwachting zullen werkzaamheden eerder worden gedelegeerd richting de HBO-Jurist (lees: corporate assistant). De projectjurist daarentegen is afhankelijk van de verzoeken die binnenkomen om de projectjurist in te zetten bij een project.

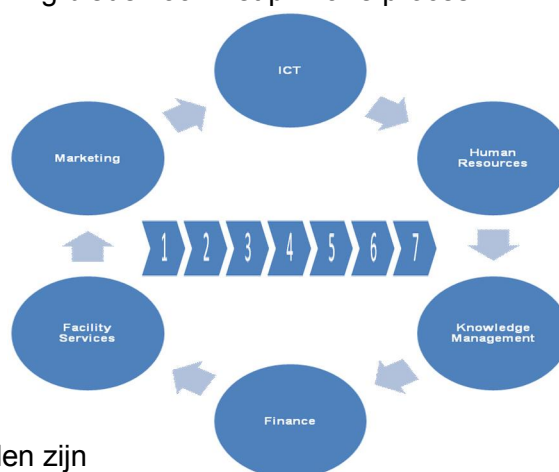
5.2.2 Secundaire proces

Ten tweede is het van belang te bezien of er mogelijkheden zijn voor een nieuwe functie in het secundaire proces (zie figuur 9). En of deze nieuwe functie(s) een aanvulling is/zijn voor de praktijk van Stibbe. Het secundaire proces binnen Stibbe bestaat uit zes verschillende stafafdelingen die ieder een bepaalde ondersteuning bieden aan het primaire proces.

De stafafdelingen Corporate Facilities en Juridische Hulpafdeling behoren tot het primaire proces aangezien zij rechtstreeks diensten verrichten aan cliënten en anderszins werkzaamheden uitvoeren die behoren tot de juridische dienstverlening van Stibbe

Ondersteuning aan de WO-Juristen

In paragraaf 2.2 werd duidelijk dat de advocaten en notarissen bij Stibbe naast de primaire werkzaamheden ook secundaire werkzaamheden verrichten. Deze werkzaamheden zijn voor de juristen meestal niet of nauwelijks declarabel terwijl ze wel veel tijd in beslag (kunnen) nemen.

Figuur 9: Het secundaire proces van Stibbe⁷⁴

Een nieuwe functie die ondersteuning biedt aan de secundaire werkzaamheden zou tot een aanvulling voor Stibbe leiden. De nieuwe functie zal juristen een aantal werkzaamheden uit handen nemen waardoor de WO-Juristen zich meer kunnen richten op de primaire werkzaamheden. Het is van belang dat de nieuwe functie wordt ingevuld door een HBO-Jurist waardoor de (deel)werkzaamheden efficiënter en voordeliger worden uitgevoerd. Tot deze conclusie kom ik mede doordat ik zelf ondersteuning heb verricht aan secundaire werkzaamheden en dit heeft geleid tot tijdsbesparing voor de betreffende juristen.⁷⁵

De nieuwe functie, te noemen: 'Informatieprofessional', zal de WO-Jurist ondersteunen door; allerlei juridische informatie/documentatie te verzamelen over een bepaald onderwerp, het opstellen van een eerste concept en het bewerken van relevante stukken.

Voor een overzicht van de nieuwe functies in een deel van het juridische proces, wordt verwezen naar bijlage 15.

⁷³ Tot deze conclusie kom ik door zelf werkzaam te zijn geweest bij Stibbe en mijn aanwezigheid maar door weinig PG's is opgemerkt.

⁷⁴ De nummers in figuur 9 staan voor het primaire proces binnen Stibbe.

⁷⁵ In mijn stageperiode heb ik o.a. een bijdrage geleverd bij het opstellen van een opzet voor een symposium, die gegeven wordt door een advocaat / partner van Stibbe.

5.3 De Kantoorcultuur met betrekking tot de HBO-Jurist

De cultuur bij Stibbe dient niet onderschat te worden en drukt een belangrijke stempel op alles wat er binnen Stibbe gebeurt. Dit is een belangrijke bevinding van het onderzoek. Als voorbeeld dienen de functies faillissementsmedewerker en paralegal (Stibbe noemt beide functie een HBO-functie) die worden ingevuld door WO-Juristen terwijl de werkzaamheden behorende bij deze functies geschikt(er) zijn voor HBO-Juristen. Indien Stibbe in de toekomst een (nieuwe) functie wil invullen met een HBO-Jurist dient eerst bekeken te worden of de HBO-Jurist wel wordt geaccepteerd door de medewerkers van Stibbe. Een aantal factoren laten goed zien dat de kantoorcultuur invloed heeft op de HBO-Jurist.

Stibbe heeft een reputatie opgebouwd als zijnde te behoren tot één van de beste advocatenkantoren van Nederland. Ook de strategie van Stibbe, om het beste advocatenkantoor van Nederland te worden, zorgen dat Stibbe alleen maar de 'beste' juristen selecteert. Binnen Stibbe heerst de opvatting dat een WO-Jurist een betere jurist is dan een HBO-Jurist. Deze opvatting hoeft geen gevaar voor de HBO-Jurist te betekenen maar kan dat wel. In de situatie dat een HBO-Jurist en een WO-Jurist voor dezelfde functie solliciteren (als voorbeeld dient de functie paralegal) is deze opvatting van belang. Indien gekeken wordt naar de functie en bijbehorende werkzaamheden is, in paragraaf 5.1.6, geconcludeerd dat de HBO-Jurist de voorkeur geniet boven de WO-Jurist. Echter indien geredeneerd wordt vanuit de opvatting dat de WO-Jurist een betere jurist is dan de HBO-Jurist zal de voorkeur sneller uitgaan naar de WO-Jurist. De kantoorcultuur heeft op basis van bovenstaand voorbeeld beslist invloed op de keuze voor een HBO-Jurist.

Een ander aspect is de juridische kwaliteiten van een HBO-Jurist. De juristen van Stibbe vragen zich af of de kwaliteiten van de HBO-Jurist wel bij Stibbe passen. Het kwaliteitsniveau van de HBO-Jurist zou niet voldoen aan de eisen die cliënten van Stibbe verwachten. Het algemeen beeld is dat de HBO-Jurist juridisch gezien minder is onderlegd en een belangrijke eigenschap minder heeft ontwikkeld, namelijk; analytisch denkvermogen.

Dit kan als gevolg hebben dat de advocaten en notarissen geen of weinig werk zullen delegeren naar de HBO-Juristen waardoor een HBO-Jurist onvoldoende zijn meerwaarde kan laten zien voor Stibbe.

Ook zou de HBO-Jurist een te beperkte wetenschappelijke houding hebben waardoor het risico bestaat dat het wetenschappelijke karakter, dat Stibbe in alles uitstraalt, schade zal oplopen door de HBO-Jurist.

De onbekendheid over de HBO-Jurist zorgt voor twijfels over de toegevoegde waarde die een HBO-Jurist zou kunnen bieden voor Stibbe. Vooral aangezien er geen directe behoefte lijkt te zijn om te kiezen voor een HBO-Jurist. Er zijn voldoende WO-Juristen op de arbeidsmarkt.

Al deze factoren maken dat de HBO-Jurist zich eerst dient te 'bewijzen' alvorens hij over het algemeen zal worden geaccepteerd binnen Stibbe. Er heersen te veel onduidelijkheden over de HBO-Jurist.

5.4 De Pilot

Er is min of meer een cultuurverandering noodzakelijk alvorens de HBO-Jurist een (nieuwe) functie kan invullen bij Stibbe. Om dit te realiseren is het van belang om de medewerkers van Stibbe kennis te laten nemen van de HBO-Jurist. Dit kan mijn inziens het beste worden bewerkstelligd door een pilot te starten. Deze pilot met als doel, de bekendheid onder de huidige juristen van Stibbe te vergroten, zal ook inzicht geven in welke werkzaamheden onder de nieuwe functie geschaard kan worden en om hoeveel werk het precies gaat.

De pilot zal de huidige functies, juridisch assistent en student-stagiair, in moeten zetten. Deze functies lenen zich, bij uitstek, om de HBO-Jurist (en de WO-Jurist) in de praktijk te zien. Voor optimaal effect van de pilot zullen meerdere assistenten en/of stagiairs, ingevuld door derde- en vierdejaars hbo-studenten, ingezet moeten worden. Verder dient iedere PG meegenomen te worden in de pilot. Bij de selectie van de hbo-studenten is mijn inziens een strenge selectie vereist. Stibbe hanteert voor het werven van een WO-Jurist doorgaans een zware selectie waarbij alleen de 'beste' juristen worden aangenomen. Deze manier van selecteren dient ook toegepast te worden op de hbo-studenten, die onderdeel zullen uitmaken van de pilot. Deze selectie is nodig om de slagingskans van de pilot te vergroten. Verder zullen deze hbo-studenten vermoedelijk beter passen bij Stibbe.

Er zijn twee aspecten die tijdens de pilot uitgezocht moeten worden; 1. Welke werkzaamheden kunnen, per praktijkgroep, worden verricht door de nieuwe functies (hierbij dient ook rekening gehouden te worden met het financiële aspect) en 2. Hoeveel werk er ondergebracht kan worden in een nieuwe functie.

Na afloop van de pilot zou mijn inziens, indien de ervaringen uit de pilot positief zijn, pas gestart kunnen worden met het implementeren van de nieuwe functies. Daarbij zal eerst gestart moeten worden met de 'definitieve' functie Corporate assistant.⁷⁶ De functie Corporate assistant maakt mijn inziens de meeste kans een 'echte' aanvulling te zijn voor Stibbe aangezien de functie wordt geplaatst binnen één praktijkgroep. De functie zal nauw betrokken zijn bij de praktijkgroep en steeds in het 'zicht' van de WO-Jurist werkzaamheden verrichten.

Voor de nieuwe functies projectjurist en informatieprofessional dient gewacht te worden tot de eerste resultaten van de functie Corporate assistant bekend zijn. Vervolgens dienen de functies projectjurist en informatieprofessional de eerste jaren geïntegreerd in één functie te worden opgestart. De reden hiervoor is dat er de eerste jaren onvoldoende werk vrij zal komen om beide functies naast elkaar te laten bestaan. Door de nieuwe functies, projectjurist en informatieprofessional, in eerste instantie samen te voegen tot één functie zal Stibbe minder risico lopen dat de nieuwe functie geen meerwaarde is. In de toekomst zal mijn inziens voldoende werk vrijkomen om de twee voorgestelde nieuwe functies naast elkaar te laten functioneren binnen Stibbe. De projectjurist is de geschikte nieuwe functie om, na de functie corporate assistant, als eerste op te stellen. Dit betekent dat de projectjurist ingezet kan worden bij primaire werkzaamheden en bij secundaire werkzaamheden.

In bijlage 16 is een overzicht gegeven van het proces vanaf de pilot tot aan het implementeren van de verschillende nieuwe functies.

⁷⁶ Mogelijk vinden er nog wijzigingen of aanvullingen plaats naar aanleiding van de pilot.

Conclusies

Stibbe heeft naast advocaten en notarissen ook een aantal andere juridische functies binnen haar organisatie. Sommige van deze functies behoren tot een praktijkgroep, andere tot een stafafdeling. Alle functies kennen eigen specifieke werkzaamheden en de daarbij horende functievereisten.

De HBO-Jurist heeft een brede juridische kennis. Hierdoor is hij in staat binnen veel rechtsgebieden ingezet te worden. Verder bezit een HBO-Jurist allerlei vaardigheden. Het gaat om algemene juridische vaardigheden en om vaardigheden die de HBO-Jurist ten opzichte van de WO-Jurist duidelijk onderscheid. Door zijn opgedane praktijkervaring, middels het volgen van onderwijs in praktijkvorm en de ervaringen tijdens de verschillende stages, heeft de HBO-Jurist een praktische houding. Deze praktische houding maakt dat de HBO-Jurist direct inzetbaar is om werkzaamheden uit te voeren.

De HBO-Jurist is geschikt om de ondersteunende niet-juridische werkzaamheden en de standaardmatige en uitzoek juridische werkzaamheden binnen Stibbe te verrichten. Deze werkzaamheden hebben een minder academisch gehalte en vragen om een praktische benadering.

Andere (advocaten- en notarissen)kantoren hebben maar een beperkt aantal functies die door een HBO-Jurist kunnen worden ingevuld. In sommige gevallen is er sprake van een hbo-functie maar wordt deze door een WO-Jurist vervuld. De hbo-functies bij andere kantoren omvatten allerlei ondersteunende, standaardmatige en uitzoek werkzaamheden.

Een andere constatering is dat de meeste kantoren nog geen duidelijk beeld hebben van wat een HBO-Jurist voor hun organisatie eventueel kan betekenen. Dat heeft mede te maken met de jonge opleiding waardoor er tot op heden nog maar weinig afgestudeerde HBO-Juristen op de arbeidsmarkt zijn verschenen. Ook het voldoende aanbod WO-Juristen speelt een rol, waardoor er nauwelijks behoefte is om de mogelijkheden met HBO-Juristen verder te onderzoeken.

Van de bestaande juridische functies, uitgezonderd de functies advocaat en notaris, binnen Stibbe zijn verschillende functies door een HBO-Jurist in te vullen. Voor de meeste functies, die een HBO-Jurist kan invullen, geldt echter dat dit niet leidt tot een meerwaarde voor Stibbe. Hiervoor zijn verschillende redenen; financiële aspecten, ervaring, uitdaging en het ontbreken van specifieke eigenschappen. Voor twee bestaande functies, *faillissementsmedewerker* en *paralegal*, geldt wel dat dit zal leiden tot een aanvulling voor Stibbe. De werkzaamheden van deze functies sluiten goed aan bij de kwaliteiten van een HBO-Jurist. Verder biedt het invullen van de functie door een HBO-Jurist een aantal voordelen; financieel, uitdaging, routine, efficiënter en effectiever.

Mijn inziens is er behoefte aan drie nieuwe functies. Het gaat hierbij om twee functies in het primaire proces en een in het secundaire proces. Binnen het primaire proces kan gedacht worden aan; *corporate assistant*, in de praktijkgroep Corporate en *projectjurist*, in de stafafdeling Juridische hulpafdeling. Beide functies omvatten o.a. ondersteunende niet-juridische werkzaamheden en standaardmatige en uitzoek juridische werkzaamheden.

Bij de nieuwe functie corporate assistent worden deze werkzaamheden specifiek voor de praktijkgroep Corporate uitgevoerd terwijl de nieuwe functie projectjurist deze werkzaamheden voor verschillende praktijkgroepen zal uitvoeren.

In het secundaire proces is mogelijk de nieuwe functie, *informatieprofessional*, en naar mijn mening een aanvulling voor Stibbe. Het betreft een functie die ondersteuning biedt bij allerlei secundaire werkzaamheden die door de juristen binnen Stibbe worden verricht.

De nieuwe functies dienen ingevuld te worden door een HBO-Jurist aangezien de werkzaamheden goed aansluiten bij de kennis en kunde van een HBO-Jurist. Ook brengt het invullen van de functies door een HBO-Jurist een aantal voordelen op. Het betreft de voordelen die reeds genoemd zijn bij de twee bestaande functies; faillissementsmedewerker en paralegal.

De kantoorcultuur vormt echter een belangrijk obstakel voor het direct invoeren van de nieuwe functies en het laten invullen van de twee bestaande functies. De juristen binnen Stibbe zullen de HBO-Jurist eerst beter moeten leren kennen alvorens er verschillende functies kunnen worden ingevuld door HBO-Juristen. Er heersen veel onduidelijkheden over wat de kwaliteiten van een HBO-Jurist zijn en of deze jurist wel past bij Stibbe.

Middels een pilot, waarin een aantal HBO-Rechten studenten de bestaande functies juridisch assistent en student-stagiair gaan vervullen, zal de bekendheid van de HBO-Juristen worden vergroot. Deze bestaande functies lenen zich goed om de HBO-Jurist in de praktijk van Stibbe te ervaren. Tot slot zullen de medewerkers van Stibbe, door de pilot, meer inzicht krijgen in de kwaliteiten van en mogelijkheden met de HBO-Jurist. Vooral de mogelijkheden met een HBO-Jurist, de werkzaamheden die een HBO-Jurist naar behoren kan verrichten, is van groot belang meer zicht in te krijgen.

Uiteindelijk zal na afloop van de pilot duidelijk zijn of de HBO-Jurist en de voorgestelde functies daadwerkelijk een meerwaarde voor Stibbe zullen betekenen.

Indien de voorgestelde functies, na het afronden van de pilot, gelden als een aanvulling voor Stibbe dient ten eerste de functie corporate assistant opgesteld te worden. Een jaar later, na een evaluatie van de nieuwe functie corporate assistant, zal mogelijk de functie projectjurist opgesteld en ingevuld kunnen worden. De nieuwe functie projectjurist zal ook de werkzaamheden van een informatieprofessional op zich dienen te nemen om het een volwaardige functie te laten zijn. In de eerste jaren na de pilot zal nog niet voldoende werk vrijkomen om de functie projectjurist en informatieprofessional afzonderlijk van elkaar te laten functioneren. In de toekomst zouden deze twee voorgestelde functies wel naast elkaar kunnen bestaan.

Aanbevelingen

Indien er een nieuwe vacature vrijkomt voor de bestaande functies; faillissementsmedewerker en paralegal, zal in eerste instantie gekeken moeten worden naar een kandidaat met een afgeronde HBO-Rechten opleiding.

Alvorens nieuwe functies te implementeren in de organisatie van Stibbe, dient een pilot gestart te worden voor een tijdsduur van een jaar. In dit jaar dienen verschillende HBO-Rechten studenten uit het derde- en vierde collegejaar aangenomen en vervolgens geplaatst te worden in de bestaande functies juridisch assistent en student-stagiair. Gedacht moet worden aan minimaal zeven hbo-studenten om zo goed in staat te zijn alle praktijkgroepen en clusters grondig te onderzoeken. Om meer bekendheid onder de juristen van Stibbe te bewerkstelligen is het noodzakelijk dat zoveel mogelijk juristen kennis maken met de HBO-Jurist. Binnen praktijkgroepen zullen daarom meerdere juristen 'gebruik' moeten maken van de juridische ondersteuning die de HBO-Rechten studenten bieden. Verder dient gelet te worden op een degelijke begeleiding vanuit Stibbe.

Verder is van belang dat uit de pilot naar voren komt welke werkzaamheden het beste kunnen worden ondergebracht in de nieuwe functies. Er dient rekening gehouden te worden met het financiële aspect, kwaliteiten van de HBO-Jurist en de behoefte van praktijkgroepen en clusters. Wat betreft de werkzaamheden is het vereist dat de werkzaamheden, die de hbo-studenten verrichten, vallen onder de ondersteunende niet-juridische en standaardmatige en uitzoek juridische werkzaamheden.

Zodra na afloop van de pilot gestart wordt met het definitief opstellen van de functie corporate assistant is het cruciaal dat er overleg plaatsvindt tussen de verschillende clusters van de praktijkgroep Corporate om zodoende een goede afstemming in werkzaamheden en bezetting te regelen.

Evaluatie

Bij aanvang van het onderzoek was de probleemstelling helder. Ik wist voorafgaande aan het onderzoek, in grote lijnen, wat de kwaliteiten van de HBO-Jurist waren. Ook had ik een idee wat de advocatuur en het notariaat inhield en de daarmee samenhangende werkzaamheden. Verder had ik een redelijk beeld van wat Stibbe voor kantoor is en welke positie zij in de markt inneemt. Op basis van deze kennis ben ik dit onderzoek gestart.

Gelijk in het begin van het onderzoek kwam ik tot de ontdekking dat mijn visie over de advocatuur en het notariaat te beperkt was en dat ik Stibbe nog niet goed kende. Verder waren mijn ideeën over de kennis en kunde van een HBO-Jurist te subjectief.

Niet alleen mijn kennis was summier ook andere factoren die kwamen kijken bij het onderzoek had ik vooraf niet altijd duidelijk voor ogen. Zo merkte ik op dat niet iedere jurist binnen Stibbe voordelen zag aan de HBO-Jurist en dat vraagtekens werden gezet bij de behoefte aan dit onderzoek. Voor mij als onderzoeker was dit enerzijds een nieuwe en aparte ervaring maar anderzijds een eerste belangrijke onderzoeksbevinding die in het vervolg van mijn onderzoek steeds duidelijker is geworden.

Al deze nieuwe waarnemingen brachten met zich mee dat het onderzoek mij volop uitdagingen bood om er een 'echt' onderzoek van te maken. Er waren veel belangen en factoren die steeds tegen elkaar afgezet dienden te worden. Ook waren er voortdurend nieuwe bevindingen uit de reeks aan interviews die ik heb gehouden voor dit onderzoek (in totaal twintig interviews). Door allerlei werkzaamheden te verrichten voor de advocatuur en het notariaat heb ik, als onderzoeker, een goed beeld gekregen van de werkzaamheden binnen Stibbe.

Middels de verschillende interviews werd voor mij steeds duidelijker dat de HBO-Jurist binnen Stibbe, maar ook binnen de verschillende andere grote advocatenkantoren, zijn plek nog moet verdienen. Dit was zonder meer een lastig onderdeel van het onderzoek aangezien ik vaak de strijd aan moest met iemand die zijn twijfels had over de kwaliteit van en mogelijkheden met de HBO-Jurist. Deze twijfels waren in veel gevallen louter gebaseerd op de vergelijking tussen een HBO-Jurist en een WO-Jurist.

Uiteindelijk biedt dit onderzoek meer dan een antwoord op de centrale vraagstelling en het behalen van de doelstelling van dit onderzoek. Het geeft Stibbe ook inzicht in allerlei andere factoren die noodzakelijk zijn om mee te nemen in de discussies en mogelijke besluitvorming omtrent het invullen van (nieuwe) functies door een HBO-Jurist. Verder beschrijft het onderzoek of en hoe andere advocatenkantoren de HBO-Jurist inzetten binnen haar organisatie.

In de aanbevelingen van dit rapport heb ik aangegeven dat er een pilot opgezet moet worden om een aantal zaken nader te analyseren en een (kleine) verandering in de cultuur te bewerkstelligen. In zoverre zie ik de pilot als een vervolgonderzoek die noodzakelijk is voor een goed vervolg van de conclusies van dit onderzoek. Ik verwacht niet dat er na afloop van de pilot een extra onderzoek nodig zal zijn. Het zal na dit onderzoek vooral aankomen op de ervaringen in de praktijk van Stibbe.

Bronnenlijst

Boeken

Baarda, De Goede en Teunissen 2005

Baarda, De Goede en Teunissen, *Basisboek kwalitatief onderzoek. Praktische handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*, Groningen: Stenfert Kroeze 2005.

Schein 2006

Schein, *De bedrijfscultuur als ziel van de onderneming. Zin en onzin over cultuurverandering*, Amsterdam: Scriptum 2006.

KSU Uitgeverij 2009

KSU Uitgeverij, *De stand van de advocatuur 2009*. Amsterdam: KSU Uitgeverij 2009.

Artikelen

Didde 2005

R. Didde, 'De paralegal komt eraan', *Mr.* 2005, 2. p. 48.

Hupperetz 2008

G. Hupperetz, 'HBO-Juristen en de togaberoepen', *Ars Aequi* AA200800754, p. 754-756.

't Hooft e.a. 2006

Mr. T. 't Hooft e.a., 'De komst van de HBO-Jurist in het juridisch beroepenveld' *Praktijk* 2006, nr. 30, p. 1691.

Kinneging 2008

A.A.M. Kinneging, 'Toga en academie', *Ars Aequi* AA200800834, p. 834-836.

Van Kleef 2009

M. van Kleef, 'Advocaat-assistenten gezocht. Hbo-jurist gaat niet werken, maar studeert door', *Mr.* 2009, 1. p. 48-53.

Van de Luytgaarden 2004 / 2006 / 2008

E. van de Luytgaarden, 'De advocaat kan eindelijk doen waarvoor hij is opgeleid?!', *Ars Aequi* AA 2004. p. 773-774.

E. van de Luytgaarden, 'De hbo-jurist en zijn maatschappelijke taken', *Ars Aequi* AA 55 (2006) 9, p. 675-679.

E. van de Luytgaarden, 'To be or not to be. Over hbo-juristen, (g)een toga en wat ze eigenlijk zouden moeten doen', *Ars Aequi* AA20080912, p. 912-916.

Van Otterlo 2008

R.C.H. van Otterlo, 'Is er plaats voor hbo-juristen in de advocatuur?', *Ars Aequi* AA200800659, p. 659-660.

Rapporten

Ficq 2001

C.R.L.R.M. Ficq, 'Beroepsprofiel voor een HBO-Jurist', projectteam HBO-Recht, Amsterdam, 17 mei 2001.

HBO-Raad 2008

HBO-Raad, 'Landelijk Body of Knowledge & Skills sector HEO, Domein Laws', Den Haag, 23 juni 2008.

Hobéon Management Consult B.V. 2002

Hobéon Management Consult B.V., 'Arbeidsmarktonderzoek in opdracht van Hogeschool van Utrecht, Hogeschool Leiden en Haagse hogeschool', 's-Gravenhage, 2002.

Landelijk overleg HBO-Rechten 2002

Landelijk overleg HBO-Rechten, 'Het Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel "De HBO-Jurist"', 2002/2003.

Landelijk overleg HBO-Rechten 2005

Landelijk overleg HBO-Rechten, 'Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel "HBO-Rechten"', mei 2005.

Van Teeffelen 2001

A.L.M. van Teeffelen, strategische marktverkenning HBO-Rechten, 8 november 2001.

Websites

- Allen & Overy, <www.allenoverly.com>.
- Banning Advocaten, <www.banning.nl>.
- Clifford Chance, <www.cliffordchance.com>.
- De Brauw Blackstone Westbroek, <www.debrauw.com>.
- De Haagse Hogeschool, <<http://www.hhs.nl>>.
- Ernst & Young, <www.ey.com>.
- Intermediair, <<http://www.intermediair.nl>>.
- Juridische Hogeschool, <www.juridischehogeschool.nl>.
- Loonwijzer, <<http://www.loonwijzer.nl>>.
- Loyens & Loeff, <www.loyensloeff.com>.
- NautaDutilh, <www.nautadutilh.com>.
- Nobiles, <<http://www.nobiles.nl>>.
- Qompas, <<http://carrierestart.qompas.nl>>.
- Rechtenstudie, <<http://www.rechtenstudie.nl>>.
- Stibbe, <<http://www.stibbe.com>>.
- Traineeshipplaza, <<http://stibbe.traineeshipplaza.nl>>.
- Werken bij Stibbe <<http://www.werkenbijstibbe.nl>>.
- Windesheim, <<http://www.windesheim.nl>>.